

FINANCIERING HOGER ONDERWIJS

Zoë Vandamme | Sarah Van Acker
GENTSE STUDENTENRAAD April 2017

Inhoudstafel

1. Vlaamse financiering hoger onderwijs.....	4
1.1. De financiering van het Vlaamse hoger onderwijs.....	4
1.1.1. Eerste geldstroom	5
1.1.2. Tweede geldstroom	14
1.1.3. Derde geldstroom	14
1.1.4. Vierde geldstroom.....	14
1.1.5. Andere opbrengsten verbonden aan onderwijs, onderzoek en dienstverlening	15
1.1.6. Giften, schenkingen en legaten	15
1.1.7. De integratiemiddelen	15
1.1.8. Financiering hogescholen.....	16
1.2. Maatregelen vanuit de Vlaamse regering.....	16
1.2.1. Het klikmechanisme	16
1.2.2. Onderindexering	17
1.2.3. ZAP-groeipad.....	18
1.2.4. Sociale Toelage.....	18
1.2.5. Infrastructuur en hun onderinvestering	18
1.2.6. Besparing op de werkingstoelage	19
1.3. Doelstelling financieringsbeleid	20
2. Methodologie.....	23
2.1. Enquête studenten	23
2.2. Enquête scholieren	23
2.3. Gesprekken bestuur Universiteit Gent.....	24
2.4. Verwerking van de resultaten	24
2.5. Bespreking deelnemers enquête	25
3. Resultaten	28
3.1. Gevolgen financieringsbeleid.....	28
3.2. Algemene bevindingen	29
3.2.1. Algemene bevindingen omtrent het bekostigen van studies	29
3.2.2. Toegankelijkheid onderwijs	37
4. De casus Universiteit Gent	40
4.1. Begeleiding: lessen, thesis	40

4.2. Trajectbegeleiding.....	42
4.3. Personeel.....	42
4.4. Logistieke voorzieningen.....	45
5. De tweejarige master.....	51
6.Conclusie.....	54

Algemene inleiding

Naar aanleiding van de problematiek op vlak van onderwijsfinanciering startte de Gentse Studentenraad een onderzoek naar de mogelijke onderfinanciering van het hoger onderwijs. Uit contact met studentenvertegenwoordigers bleek immers dat de instelling waar zij aan verbonden waren vaak voor keuzes stond. Om dit probleem te kunnen aanpakken moet dit echter eerst geïdentificeerd en gekwantificeerd worden. Daarom werd een dossier geopend rond financiering.

De voornaamste doelstelling van dit dossier is de verkregen resultaten op een objectieve manier weer te geven. De probleemstelling die wordt gekwantificeerd is tweeledig. Ten eerste worden de door de Vlaamse overheid getroffen maatregelen onder de loep genomen. Hierbij wordt vooral de vraag gesteld of deze maatregelen eventueel tot onderfinanciering kunnen leiden in het huidige financieringsmodel. Ten tweede wordt nagegaan wat het effect is van deze maatregelen op het hoger onderwijs en op diens toegankelijkheid.

Om relevante gegevens te verzamelen, werden enquêtes uitgestuurd naar zowel Vlaamse middelbare scholieren en studenten. Aansluitend hierop werden gesprekken gevoerd met vicerector Freddy Mortier en de onderwijsdirecteurs en decanen van de faculteiten van de Universiteit Gent. Resultaten en inzichten uit deze enquêtes en gesprekken werden samengebracht met informatie uit bestaande literatuur en rapporten.

In dit dossier zal als eerste het huidige Vlaamse financieringsmodel kort worden toegelicht door onder andere de werking, algemene evolutie en pijnpunten te bespreken. Vervolgens wordt de methodologie van het onderzoek verder uitgeklaard. De bespreking van de resultaten wordt opgedeeld in twee delen. Het eerste deel is een algemene bespreking van de belangrijkste bevindingen op Vlaams niveau. Hierin bevinden zich de resultaten voor alle Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs. In het tweede onderdeel worden de resultaten voor Universiteit Gent bekeken. Dit om aan te tonen dat de resultaten die gevonden werden op Vlaams niveau ook te vinden zijn in een specifieke instelling. Vervolgens wordt de casus Universiteit Gent meer uitgediept, ondersteund door onder andere de gesprekken met de decanen en onderwijsdirecteurs van verschillende faculteiten. Ten slotte wordt besproken welk effect de resultaten hebben op de toegankelijkheid van het hoger onderwijs.

1. Vlaamse financiering hoger onderwijs

1.1. De financiering van het Vlaamse hoger onderwijs

De financiering van het Vlaamse hoger onderwijs is een complex gegeven. De verschillende hoger onderwijsinstellingen ontvangen hun financiering via verschillende kanalen, het ene kanaal is daarbij meer variabel dan het andere. Gezien dit dossier poogt te evalueren of de financiering van het Vlaamse onderwijs in staat is om aan de basisnoden te kunnen voldoen en probeert te bekijken wat de exacte effecten zijn van een mogelijke onderfinanciering, is het cruciaal om een zo compleet mogelijk beeld te geven van dit financieringsmodel.

In dit onderdeel zullen we dan ook deze verschillende ‘geldstromen’ onder de loep nemen en hun exacte mechanismen en variabelen onderzoeken. Zekere mechanismen zorgen immers voor bepaalde effecten en mogelijke tekorten op specifieke plaatsen. De eerste geldstroom houdt de werkingstoelage voor onderwijs en eventueel onderzoek in. Onderzoeksfinanciering is natuurlijk afhankelijk per instelling aangezien er niet op elke instelling onderzoek gebeurt. Deze onderzoeksfinanciering wordt dan binnen de instelling zelf verdeeld. De overheid beoogde ook de academisering van de hogescholen te bevorderen waardoor er ook voor deze instellingen geld voorzien werd voor onderzoek. Deze middelen vormen echter nog een aparte financieringsstroom.

De tweede geldstroom houdt de overheidsonderzoeksfondsen in die via projectaanvragen bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) kunnen verkregen worden. Deze fondsen zijn bedoeld voor basisonderzoek. De derde geldstroom is dan weer eerder bedoeld voor toegepast wetenschappelijk onderzoek en wordt verstrekt door zowel de overheid, bedrijven als particulieren. De vierde grote geldstroom betreft het geld dat voortkomt uit een specifieke samenwerking met de privésector, vaak in contractueel verband. Dit zijn de vier grootste geldstromen die vaak het merendeel van de financiering van een instelling beslagen. Daarnaast heeft een hoger onderwijsinstelling nog enkele andere inkomstenbronnen zoals de inschrijvingsgelden, opbrengst van cursussen, giften etc.

Gezien de nadruk van dit dossier op de financiering van het onderwijs ligt, zal voornamelijk de eerste geldstroom uit de doeken gedaan worden.

De informatie die we bij het opstellen van deze bespreking gebruikt hebben, is grotendeels afkomstig uit het jaarverslag van de financiële toestand van het hoger onderwijs van de Vlaamse overheid en wordt ook deels letterlijk geciteerd. Het jaarverslag dateert van 2014, maar de hoofdlijnen van de financieringsstructuur zijn niet gewijzigd. Een andere belangrijke bron is het documentatieblad van de Federale overheidsdienst financiën.

Tot slot willen we ook nog opmerken dat onderstaande tekst een beschrijving is van de Codex Hoger Onderwijs (Hoofdstuk 3, financieringsdecreet) en geen weerspiegeling is van de praktijk. Zoals we later ook vermelden is het onderwijs decreet zoals het hieronder vermeld staat nooit volledig uitgevoerd geweest.

1.1.1. Eerste geldstroom

De eerste geldstroom wordt ook wel de zogenoemde basisfinanciering genoemd en betreft de toelagen van de Vlaamse overheid. Deze toelagen zijn bedoeld voor het dekken van de werkmiddelen voor onderwijs, onderzoek, maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening, de financiering van de investeringen, de afbetaling van leningen en voor de administratie van de instelling, met inbegrip van de roerende uitrustingen. In tabel 1 wordt een uitgebreidere weergave getoond welke kosten gedekt moeten zijn door deze eerste geldstroom.

Tabel: Inhoud eerste geldstroom,

bron: Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014 DEEL 2 sector universiteit. 1

Werkingsuitkeringen (meer dan 90% van de eerste geldstroom)
Effectieve werkmiddelen
Specifieke lerarenopleiding
Aanvullende onderzoeksmiddelen
Aanvullende uitkering Humane wetenschappen
Werkgeversbijdragen
Aanmoedigingsfonds
Opstartfinanciering
Vordering vakantiegeld
Uitkeringen DGOS (Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking)
Opleidingskosten
Huisvesting studenten
Investeringsuitkeringen
Sociale toelagen
Andere overheidstoelagen en subsidies

¹ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

1.1.1.1. Werkingsuitkeringen

1. Effectieve werkmiddelen

Sinds 14 maart 2008 kent ons Vlaams hoger onderwijs een nieuw financieringsmodel. Eén van de uitgangspunten daarbij was, dat het nieuwe financieringsmodel gemeenschappelijk moest zijn voor het gehele Vlaamse hoger onderwijs. De logica van een eengemaakte organisatie van het hoger onderwijs, zoals ingevoerd met de bachelor-masterstructuur in 2004, kon daarmee worden doorgetrokken.²

Volgens de codex van het hoger onderwijs hoorde dit financieringsmodel voor 1 januari 2014 geëvalueerd te worden om de werkelijke weerslag op ons onderwijs te kunnen analyseren. Uiteindelijk werd dit model in 2015 geëvalueerd.³ Zoals het daaruit volgende rapport echter aangeeft, is het niet gemakkelijk om te zien of het model de vooraf bepaalde doelstellingen bereikt en of het toereikend is om de middelen te kunnen verdelen. Het Vlaamse onderwijslandschap is immers vrij veel veranderd in het afgelopen decennium. Bij het bestuderen van het allocatiemodel van de financiële middelen moet hier rekening mee worden gehouden. Er was de invoering van de bachelor-masterstructuur, de invoering van flexibilisering en de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Uiteraard werken deze zaken op elkaar in en hebben ze evengoed een effect op het hoger onderwijslandschap en de samenstelling van diens studenten.

Sinds de invoering van het Financieringsdecreet in 2008 zijn er echter ook een aantal wijzigingen aangebracht in dit nieuwe model. Dit betrof o.a. het Integratiedecreet van 2012 dat, in het kader van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten en de oprichting van de Schools of Arts, ook het financieringsmechanisme met een aantal punten bijstuurde. Dit decreet voorzag ook in bijkomende middelen voor de hogeronderwijsinstellingen. Dit zal later explicieter worden toegelicht. Daarnaast werden er niet onbelangrijke wijzigingen (vermindering in financiering) in het kader van de rationalisatie aangebracht.

Het financieringsmodel, opgemaakt in 2008, bestaat uit 2 sokkels en 2 variabele delen.⁴

- Een sokkel onderwijs voor de hogescholen en universiteiten
- Een variabel deel onderwijs voor de hogescholen en universiteiten
- Een sokkel onderzoek voor de universiteiten
- Een variabel deel voor onderzoek aan de universiteiten

² Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. *Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>). pp. 17-18.

³ Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. *Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>). pp. 6-7.

⁴ Vlaamse overheid. 2017. "Nieuw financieringsmodel" Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/>).

De **effectieve werkingsmiddelen** bestaan dus uit deze 4 componenten. Het variabel onderwijsdeel is de belangrijkste component. De verhouding per instelling tussen enerzijds “onderwijssokkel + variabel onderwijsdeel” en anderzijds “onderzoekssokkel + variabel onderzoeksdeel” is gelijk aan 55% versus 45%.⁵

a) De onderwijssokkel

De onderwijssokkel is het vaste forfaitair bedrag dat de overheid toewijst aan de Vlaamse hoger onderwijsinstellingen. Dit wordt verdeeld onder de universiteiten en hogescholen op basis van het totaalaantal opgenomen studiepunten in één opleiding. ⁶ De keuze om studiepunten te gebruiken als rekeneenheid is een van de grote verschillen met vorige financieringsmodellen en speelt in op de flexibilisering van het hoger onderwijs. ⁷ De onderwijssokkel werkt dus met andere woorden volgens een gesloten enveloppe. Een totaalbedrag in middelen wordt verdeeld. Het aandeel studenten (of eerder opgenomen studiepunten) dat naar een specifieke onderwijsinstelling gaat, van het totaalaantal studenten dat hogere studies aanvat, bepaalt het aandeel van het forfaitaire bedrag. Het is dus afhankelijk van welk aandeel studenten (of eerder opgenomen studiepunten) een onderwijsinstelling heeft, dat bepaalt welk deel van dat vaste bedrag zij krijgen. Bij de invoering van het financieringsmechanisme in 2008 bedroeg de totale onderwijssokkel 100 miljoen euro (indexniveau 2007).

Bij het opstellen van het financieringsdecreet had men een globale onderwijssokkel als doelstelling voor ogen. Dat wil zeggen iedereen deelde als gelijke mee in het vooropgestelde totaalbedrag. Dit model is door de Vlaamse overheid echter niet volledig bewaard gebleven. Vooral bij de integratie van een groot aantal financierbare studenten van de hogescholen naar de universiteiten besloot men wegens een te grote interferentie tussen hogescholen en universiteiten, deze sokkel op te delen in drie: een onderwijssokkel voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen (zonder de kunstopleidingen), een onderwijssokkel voor de kunstopleidingen in de Schools of Arts en een onderwijssokkel voor alle academische opleidingen aan de universiteiten

De verdeling in drie was niet de enige verandering die het integratiedecreet veroorzaakte. Het Integratiedecreet paste ook de grenzen en de gewichtsfactoren aan, waarbij in het aangepaste model zowel het degressieve karakter van de onderwijssokkel gerespecteerd blijft, als het principe van de eindigheid. Het degressieve karakter verwijst naar het procentueel meer punten toekennen aan

⁵ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financiële-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

⁶ Vlaamse overheid. 2017. “Nieuw financieringsmodel” Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/>).

⁷ Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. *Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>). pp. 23-28

kleine instellingen omdat zij niet kunnen genieten van schaalfactoren. De sokkels waren al vanaf 2008 zo opgebouwd dat de kleinere instellingen toch niet de dupe zouden zijn.

Door de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten zijn er bij de universiteiten ongeveer 30% financierbare studenten bijgekomen. Het behoud van de bestaande grenzen zou betekenen dat deze studenten niet meegerekend worden bij de grote universiteiten (KULeuven en UGent) voor de berekening van het sokkelbedrag, wat financieel geen houdbare situatie zou zijn. Het was dan ook te verantwoorden dat de initiële sokkelgrenzen bij de universiteiten met 30% verhoogd werden (van 360.000 naar 450.000 opgenomen studiepunten en van 720.000 naar 900.000 opgenomen studiepunten). Daarenboven werd er een extra plafond van 1 800 000 opgenomen studiepunten toegevoegd.

Gezien er ook voor de hogescholen grotere fusies ontstonden en men dus meer met grotere dan met kleinere instellingen te maken had, werden ook voor hen de sokkelgrenzen opgetrokken.

We maken tot slot kort nog even de opmerking, dat een 'opgenomen studiepunt' niet zo'n eenvoudig begrip is als het lijkt. Er zijn een aantal nuances die zeker gemaakt moeten worden.⁸ Ten eerste wordt niet elke opleiding gesubsidieerd door de overheid, zij subsidieert geen 'vervolgopleidingen' zoals bijvoorbeeld permanente vormingen, postgraduatoren of master-na-master opleidingen.⁹ Ten tweede tellen enkel de opgenomen studiepunten mee voor vakken uit ofwel een diplomacontract, ofwel een creditcontract. Examencontracten worden niet mee in deze berekening opgenomen.

Ten derde is niet elke student financierbaar. De student moet een positief leerkrediet hebben. Met andere woorden, de student moet nog in het bezit zijn van studiepunten om vakken op te nemen.

b) Variabel onderwijsdeel

Het variabel onderwijsdeel van de financiering wordt onderverdeeld in drie afzonderlijke budgetposten.

- Professioneel gerichte opleidingen hogescholen
- Academisch gerichte opleidingen hogescholen
- Academisch gerichte opleidingen universiteiten

⁸ Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>).

⁹ De opleidingen die gefinancierd worden zijn een geaccrediteerde initiële bacheloropleiding, geaccrediteerde initiële masteropleiding, schakelprogramma, voorbereidingsprogramma voorafgaand aan een initiële masteropleiding; opleiding in het hoger beroepsonderwijs, één of meer opleidingsonderdelen die behoren tot een of meer opleidingen (bachelor, master, hoger beroepsonderwijs)

De financiële middelen worden over deze budgetposten verdeeld aan de hand van financieringspunten. Er zijn vier soorten financieringspunten:

- financieringspunten input ofwel input financiering
Als inputparameter voor deze financiering wordt het aantal opgenomen studiepunten ingebracht, dit tot op het ogenblik dat een student in één en dezelfde initiële bacheloropleiding 60 studiepunten heeft verworven. Dit maakt het mogelijk de student op inputbasis te financieren tot wanneer hij in een opleiding voldoende succes heeft verworven om ervan uit te gaan dat hij deze opleiding met succes zal voltooien.
- financieringspunten output ofwel output financiering:
De financiering wordt pas toegekend als de student zijn studiepunten verworven heeft. Een studiepunt wordt als verworven beschouwd als de student een examencijfer van ten minste 10 op 20 heeft behaald. Vanaf het 61ste studiepunt wordt de instelling gefinancierd op basis van verworven studiepunten.
Het aantal verworven studiepunten vanaf het 61ste studiepunt.
- financieringspunten diploma:
Dit houdt een diploma-bonus in van 30 financieringspunten per initiële professionele bachelor diploma of masterdiploma. Een instelling ontvangt ook nog eens een bonus van 15 financieringspunten als ze een bachelor-na-bachelor afleveren. Daarbovenop is er ook nog eens een doorstroombonus. Deze bedraagt 18 punten voor de diploma's van de initiële academische bacheloropleidingen uitgereikt door die instellingen die niet de onderwijsbevoegdheid hebben om de aansluitende masteropleiding aan te bieden. Deze financieringspunten kaderen in de doelstelling van de Vlaamse overheid om het studierendement te verhogen.
- financieringspunten credits:
Dit is het aantal verworven studiepunten bij een creditcontract.

Voor de eerste drie financieringspunten geldt ook nog een financieringsbonus wanneer dit bv. om een beursstudent gaat. Dan worden de financieringspunten met een bepaalde factor vermenigvuldigd.

Beursstudenten	Factor 1,5
Studenten met een functiebeperking	Factor 1,5 (beperkt tot VAPH) ¹⁰
Werkstudenten	Factor 1,5 als er een specifiek studieprogramma wordt ingericht

Wanneer men uiteindelijk het totaal aan financieringspunten gaat berekenen, past men ook nog eens een wegingsfactor toe. Deze wegingsfactor speelt in op het verschil in middelen die de verschillende opleidingen moeten voorzien. Bij de hogescholen zijn de puntengewichten voor de academische opleidingen tussen 1,00 en 1,60. Bij de universiteiten zijn de puntengewichten 1,00, 2,00 en 3,00 (met uitzonderingen voor de opleidingen Geneeskunde en Tandheelkunde). Naar aanleiding van de

¹⁰ Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

integratie was het nodig om de systematiek van de puntengewichten van de hogeschoolopleidingen die in de universiteiten integreerden, en van de universitaire opleidingen op elkaar af te stemmen.

De totale berekening van de financieringspunten wordt gedaan via het voortschrijdende gemiddelde van de studiepunten over 5 jaar. Concreet houdt dit bijvoorbeeld in dat het budget met 2% stijgt wanneer het aantal opgenomen studiepunten met ten minste 2% stijgt. Dit half-open kliksysteem werd ingevoerd in 2011.

c) De sokkel onderzoek

De sokkel onderzoek wordt verdeeld op basis van de hoeveelheid doctoraten en publicaties. De verdeling gebeurt hier op een degressieve manier. Aangezien de focus van dit dossier blijft op de financiering van het hoger onderwijs, wordt er niet verder ingegaan in gegaan op deze geldstroom.

d) Variabel onderzoeksdeel

Het variabel onderzoeksdeel voor de universiteiten wordt verdeeld op basis van de volgende elementen:

- Aandeel academische bachelor en masterdiploma's in de associatie (24%)
- Aandeel doctoraten (40%)
- Aandeel publicaties en citaties (30%)
- Aandeel diversiteitscoëfficiënt (6%)

e) Berekening van de jaarlijkse werkingsuitkering per instelling

Concreet wordt de werkingsuitkering per instelling als volgt berekend:

De som van het bedrag van de onderwijssokkel plus het bedrag van het variabel onderwijsdeel. Daarbij kan nog het bedrag van de onderzoekssokkel komen voor universiteiten en het variabel bedrag voor het onderzoeksdeel voor universiteiten. Dit is slechts een theoretische berekening van de werkingsuitkering. In principe is het de bedoeling dat de financiering voor onderzoek en onderwijs aparte geldstromen blijven, ook binnen het interne allocatiemodel. Het Financieringsdecreet voorzagt na zijn intrede in 2008 een overgangssysteem, dit om te voorkomen dat de invoering van het nieuwe model zou leiden tot grote verschuivingen van middelen tussen de instellingen. Door het overgangssysteem was er de garantie dat tot en met het begrotingsjaar 2013 geen enkele instelling minder zou krijgen dan het geïndexeerde bedrag van 2007. (de zogenaamde "vereveningsmiddelen").

Vanaf het begrotingsjaar 2014 voorzagt het Financieringsdecreet in een aangepast systeem waarbij de gegarandeerde minima beschouwd werden als een soort "nullijn". In 2012 besloot men dit vereveningsstelsel niet door te voeren.

Deze middelen kennen uiteraard ook een evolutie met de tijd, dit om zowel in te spelen op de stijgende index als op een mogelijke toename van studenten. De twee bekende mechanismen die daarop inspelen zijn de indexering en het zogenaamde klikmechanisme.

Ten eerste hebben we de indexering. Jaarlijks wordt daarvoor de volgende indexeringsformule toegepast: 80% van de bedragen volgen de evolutie van de gezondheidsindex plus 20% van de bedragen volgen 75% van de evolutie van de gezondheidsindex.

Ten tweede wordt er jaarlijks een positieve of een negatieve 'klik' toegepast. Dit vermeerderd de middelen in het variabel onderwijsdeel naar gelang de studiepunten. De financieringspunten kunnen daarbij maar dalen of stijgen wanneer de opgenomen studiepunten gegenereerd in het betreffende onderwijsdeel met 2% of meer toenemen of verminderen ten opzichte van vooraf vastgelegde referentiepunten. Het bedrag van het variabel onderwijsdeel wordt dan het volgende begrotingsjaar met 2% naar boven of naar beneden aangepast en vastgekleit.

Zeer kenmerkend aan dit kliksysteem is dat men niet kijkt naar de studentenaantallen van slechts het afgelopen jaar. Men bekijkt het gemiddelde van de afgelopen 5 jaren.

Een kritiek die daarom regelmatig werd geuit, onder andere in het evaluatierapport van 2015, is dat dit systeem te traag zou reageren op plots zeer sterk stijgende studentenaantallen.

2. Specifieke lerarenopleiding

De universiteiten ontvangen extra werkingsmiddelen voor de organisatie van de specifieke lerarenopleiding.

3. Aanvullende onderzoeksmiddelen

Op basis van de Codex Hoger Onderwijs ontvangen de universiteiten vanaf het begrotingsjaar 2014 aanvullende onderzoeksmiddelen voor de academisch gerichte hogeschoolopleidingen die in academiejaar 2013-2014 geïntegreerd werden in de universiteiten.¹¹

4. Aanvullende uitkering humane wetenschappen

Het financieringsprobleem stelt zich duidelijker in de humane wetenschappen dan in de exacte wetenschappen. De wetenschapsfaculteiten kunnen immers veel vaker een beroep doen op de derde geldstroom en op contractonderzoek. De universiteiten ontvingen daarom tot en met 2013 een aanvullende uitkering voor het versterken van het onderzoek in de volgende disciplines: de Historische wetenschappen, de Letteren en de Wijsbegeerte.¹²

¹¹ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

¹² Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

5. Werkgeversbijdragen

De HUB-KU Brussel, de KU Leuven, de UA, de UHasselt en de VUB ontvangen een uitkering als bijdrage in het dekken van de kosten die voortvloeien uit de hogere loonlasten die de universiteiten moeten dragen voor hun personeelsleden vermeld in het universiteitendecreet, in vergelijking met de loonlast die de UGent als werkgever draagt.¹³

6. Aanmoedigingsfonds

Dit is een fonds door de overheid opgestart om de beleidsdoelstellingen inzake gelijke kansen en diversiteit te realiseren. De financiële middelen uit dit fonds worden verdeeld aan de hand van beheersovereenkomsten zoals de instellingsgebonden doelstellingen en de resultaten die geboekt worden.¹⁴ In 2014 werd dit fonds echter afgeschaft.¹⁵

7. Opstartfinanciering

De universiteiten die met ingang van het academiejaar 2013-2014 academische hogeschoolopleidingen integreren ontvangen vanaf 2014 elk een opstartfinanciering. Dat bedrag zal jaarlijks worden afgebouwd met 10%.¹⁶ In 2014 bedroeg dit voor elk van de vijf universiteiten 200 000 euro.

8. Vordering vakantiegeld

Op basis van prestaties van het voorbije jaar hebben de personeelsleden van de universiteit recht op de uitbetaling van vakantiegeld in het volgende jaar. De subsidies van de Vlaamse overheid voor de werkingstoelage en de sociale sector dekken alleen het vakantiegeld van het lopende jaar. Daarom wordt een vordering geboekt tegenover de Vlaamse overheid.¹⁷

¹³ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

¹⁴ Vlaamse overheid. 2017. "Nieuw financieringsmodel" Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/>).

¹⁵ VVS. 2017. "Wegwijs in het onderwijs" Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.vvs.ac/wegwijs-in-het-onderwijs>).

¹⁶ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

¹⁷ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017

1.1.1.2. Uitkeringen DGOS (Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking)

De uitkeringen van de directie-generaal ontwikkelingssamenwerking hebben als doel een compensatie te voorzien in de kosten van de opleidingen en de huisvesting van studenten afkomstig uit ontwikkelingslanden.

1.1.1.3. Investeringsuitkeringen

Binnen de perken en volgens de modaliteiten bepaald in het universiteitendecreet draagt de Vlaamse overheid met jaarlijkse uitkeringen bij in de financiering van de investeringen van de universiteiten.¹⁸

1.1.1.4. Sociale toelagen

Dit is een financiële toelage zodat instellingen kunnen voorzien in de sociale voorzieningen voor studenten. Voorbeelden hiervan zijn de studentenhuisvesting en de studentenrestaurants. Binnen de hoger onderwijsinstellingen wordt deze budgetpost ook vaak apart gehouden zodat de middelen rechtstreeks naar specifiek deze zaken gaan.

1.1.1.5. Andere overheidstoelagen en subsidies

1. Vormingsfonds

In het kader van het Sectoraal Vormingsfonds hoger onderwijs worden er subsidies toegekend die een bijdrage zijn in de kosten van de organisatie van nieuwe opleidings- en vormingsinitiatieven voor het personeel van de hoger onderwijsinstellingen. De verleende subsidie kan ten hoogste 50% van de gemaakte kosten dekken.

2. Kind en Gezin

De kinderdagverblijven van de universiteiten werken met eigen middelen, maar daarnaast ook met middelen van Kind en Gezin (K&G). Het bedrag van deze overheidstoelage wordt bepaald op basis van het aantal opgevangen kinderen.

(<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

¹⁸ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

3. Beleidsdomein Welzijn

Via het Centrum Algemeen Welzijnswerk (CAW) wordt er subsidiëring ontvangen voor de aangeboden dienstverlening vanuit het beleidsdomein Welzijn van de Vlaamse overheid. De toelage wordt berekend op basis van het personeel dat het CAW tewerkstelt of waar het voor verantwoordelijk is.¹⁹

Deze lijst is een niet exhaustieve lijst. Er bestaan nog enkele andere mindere structurele manieren waarin de overheid aan bepaalde instellingen middelen toespeelt, vaak om uiteenlopende redenen. Zo bestaat er ook nog het Brusselfonds, Limburg Sterk Merk,....

1.1.2. Tweede geldstroom

De tweede geldstroom is die van publieke fondsen en beurzen bestemd voor basisonderzoek. De middelen worden steeds op competitieve basis toegewezen. Deze competitie situeert zich intra- of interuniversitair en kan zich richten op verschillende niveaus van onderzoek.

Onder de tweede geldstroom bevindt zich de bijzondere onderzoek fondsen (BOF), Interuniversitaire attractiepolen (IUAP), Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) en Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO).²⁰

1.1.3. Derde geldstroom

De derde geldstroom is die voor toegepast wetenschappelijk onderzoek. Samen met of op vraag van bedrijven, overheden of particulieren gaan wetenschappers op zoek naar interessante toepassingen of innovaties. Deze geldstroom is minder strak afgelijnd.²¹

1.1.4. Vierde geldstroom

Onder de vierde geldstroom verstaan we de samenwerking met de privésector, inclusief de wetenschappelijke dienstverlening. Voorbeeld hiervan zijn het contractonderzoek met de privésector en de valorisatie van onderzoeksresultaten.²²

¹⁹ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017

²⁰ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financiële-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

²¹ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financiële-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

²² Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financiële-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

1.1.5. Andere opbrengsten verbonden aan onderwijs, onderzoek en dienstverlening

De financiële bijdrage van de overheid is niet de enige inkomstenbron van de universiteiten. Andere bronnen zijn o.a. de inschrijvingsgelden van studenten, de huuropbrengsten van de sociale sector, de opbrengsten van studentenrestaurants en de opbrengsten van boeken en cursussen.²³

1.1.6. Giften, schenkingen en legaten

Onder deze geldstroom valt voornamelijk de externe fondsenwerving door de instellingen. Deze vormen slechts 0,81% van de totale bedrijfsopbrengsten.

1.1.7. De integratiemiddelen

Zoals reeds vermeld bracht de integratie van de academische hogeschool opleidingen in 2014 redelijk wat veranderingen teweeg. Naast enkele aanpassingen in het mechanisme zelf reikte de overheid de hoger onderwijsinstellingen ook middelen aan om de integratie vlot te laten verlopen.²⁴ Daarbij werd in de periode 2012-2025 een bijkomende financiering voor het hoger onderwijs voorzien van in totaal 225,9 miljoen euro. Deze financieringsoperatie zal haar kruissnelheid bereiken in het begrotingsjaar 2023. De spreiding in de tijd van de toevoeging van de bijkomende middelen had meerdere oorzaken. Met het Integratiedecreet werden de volgende bijkomende middelen geïntegreerd in het financieringsmechanisme:

- de bedragen voorzien voor de professionele opleidingen (37,2 miljoen euro). Deze middelen werden toegevoegd aan het variabele onderwijsdeel voor de professionele opleidingen
- de bijkomende ZAP-middelen (31,4 miljoen euro). Deze middelen werden in de verhouding 55/45 toegevoegd aan respectievelijk het variabele onderwijsdeel en het variabele onderzoeksdeel voor de universiteiten.
- het bijkomend bedrag voor de puntengewichten (11,7 miljoen euro) dat nodig was om de systematiek van de puntengewichten van de academische hogeschoolopleidingen af te stemmen op de systematiek van de puntengewichten van de universiteiten. Dit bedrag werd toegevoegd aan het variabel onderwijsdeel van de universiteiten.

²³ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

²⁴ Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. *Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>). pp. 23-28.

1.1.8. Financiering hogescholen

De financieringsmechanismen van de hogescholen en de universiteiten zijn natuurlijk sterk verschillend. Voornamelijk omdat de hogescholen minder aan onderzoek doen dan de universiteiten. De eerste geldstroom bestaande uit de effectieve werkingsmiddelen is bij de hogescholen dan ook veruit de grootste stroom. De effectieve werkingsmiddelen van de hogescholen zijn gebaseerd op de onderwijssoevereïteit, het variabel onderwijsdeel voor professioneel gerichte opleidingen, variabel onderwijsdeel voor academisch gerichte opleidingen, hoger onderwijs voor sociale promotie (HOSP) middelen en bijkomende middelen. Naast de effectieve werkingsmiddelen zijn er ook nog de aanvullende uitkeringen (vb. middelen voor academisering, bijkomend vakantiegeld enz.) en enkele andere zoals Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (PWO).

1.2. Maatregelen vanuit de Vlaamse regering

In het bovenstaande gedeelte werden de Vlaamse financieringsmechanismen voor het hoger onderwijs uitgelegd. Deze staan opgetekend in de codex voor het Hoger Onderwijs.²⁵ Gezien het, bij het opstellen van het financieringsdecreet, één van de vastgelegde doelstellingen was de basisfinanciering als publieke verantwoordelijkheid te beschouwen, zouden de meeste opgestelde mechanismen een onderfinanciering van een specifieke of meerdere instellingen moeten voorkomen. Enkele zaken die decretaal zijn vastgelegd, zijn echter de afgelopen jaren weggevallen en/of verminderd, zoals bijvoorbeeld de sociale toelage. Andere zaken zoals de logistieke voorzieningen waren van in het begin niet toereikend genoeg. In een recente nota van de VLIR (Vlaamse interuniversitaire raad) werden enkele zaken aangehaald die volgens hen pijnpunten zijn voor het Vlaamse hoger onderwijs en diens financiering.²⁶ Het zijn dan ook deze pijnpunten die we in de onderstaande paragrafen zullen verder uitleggen.

1.2.1. Het klikmechanisme

Een eerste vaak gehoord pijnpunt waar alle hoger onderwijsinstellingen mee te kampen hebben, is het wegvallen van de zogenaamde eerder beschreven 'klik'. De afgelopen twee jaar is deze 'klik' ondanks de stijgende studentenaantallen niet toegepast. In 2017 werd de klik wel weer ingevoerd, maar daarmee werd de opgelopen achterstand van de voorbije twee jaar niet ingehaald. In totaal kostte dit de hoger onderwijsinstellingen 74 miljoen euro.

²⁵ Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, bekrachtigd bij het decreet van 20 december 2013.

²⁶ VLIR. 17 maart 2016. *DE NOOD AAN EEN ONDERBOUWENDE FINANCIERING*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.vlir.be/media/docs/Financi%C3%ABn/2016%2004%2025%20ESR%20nota.pdf>).

1.2.2. Onderindexering

Het hoger onderwijs kent reeds jaren een onderindexering van de werkingsmiddelen. Tussen 2008 en 2016 is de onderindexering geaccumuleerd tot 7%. Uit onderstaande berekening blijkt dat er over de periode 2008-2016 ongeveer 216 miljoen minder toelagen werden uitgekeerd aan de Vlaamse universiteiten dan in het geval dat de Vlaamse overheid systematisch de werkelijke evolutie van de gezondheidsindex zou hebben toegepast volgens de vooropgestelde berekeningen in de Codex HO. De hogescholen kwamen uit op een tekort van ca. 171 miljoen. Opgeteld geeft dit een totaal van ongeveer 389 miljoen.

Aangezien ongeveer 80% van deze middelen gebruikt wordt voor het uitbetalen van lonen die wel geïndexeerd moeten worden, moeten de instellingen dus besparen op andere vlakken om de geïndexeerde lonen te betalen.

Tabel: Onderindexering

	Effectieve evolutie ENV	Evolutie ENV bij toepassing reële evolutie gezondheidsindex	Mate van onderindexering
2008	101,90%	104,01%	-2,11%
2009	103,84%	104,59%	-0,76%
2010	103,84%	106,26%	-2,42%
2011	106,01%	109,34%	-3,34%
2012	108,30%	112,10%	-3,80%
2013	109,25%	113,42%	-4,17%
2014	109,87%	113,85%	-3,98%
2015	109,87%	114,98%	-5,11%
2016	109,87%	116,75%	-6,88%

Tabel: Onderfinanciering als gevolg van onderindexeren decretaal bepaalde enveloppe

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Delta 2008- 2016
Totaal beschouwde enveloppe	-27.056.808	-9.572.046	-30.955.817	-42.359.099	-42.620.573	-44.932.190	-58.983.086	-89.791.000	-389.041.282	-389.041.282
HS	-13.135.085	-4.690.582	-15.172.784	-20.706.326	-20.509.159	-21.569.283	-17.040.045	-23.734.821	-36.255.000	-172.813.083
UNIF	-13.921.723	-4.881.464	-15.783.034	-21.652.773	-22.111.414	-23.362.908	-25.730.637	-35.248.247	-53.535.000	-216.227.199

1.2.3. ZAP-groeipad

Om de hoger onderwijsinstellingen verder te financieren, werd voor 2012-2025 een groeipad in academisering en zelfstandig academisch personeel (ZAP) voorzien. Dit staat ook vermeld in punt 1.1.7. Dit ZAP-groeipad werd echter in 2014 geschrapt. Instellingen zoals bijvoorbeeld Universiteit Gent besloten om dit groeipad echter te behouden. Natuurlijk moet de Universiteit Gent dat geld nog steeds voorzien. In totaal kostte de vertraging op het groeipad de hoger onderwijsinstellingen 5,1 miljoen euro.²⁷

1.2.4. Sociale Toelage

Zoals reeds vermeld krijgen de hoger onderwijsinstellingen naast de gewone werkingsmiddelen ook een sociale toelage die voor zaken als huisvesting en studentenrestaurants moet zorgen. Vanaf 2015 kwam er echter een schrapping voor het groeipad van de sociale toelage. Het geld dat de hogescholen en universiteiten hierdoor verloren was 1 miljoen euro. Bovenop deze tijdelijke schrapping van het groeipad kwam in de afgelopen twee jaar een lineaire besparing van 4,6 miljoen euro (dit voor alle hoger onderwijsinstellingen).

1.2.5. Infrastructuur en hun onderinvestering

Een van de grootste pijnpunten waarmee hoger onderwijsinstellingen te maken hebben, is de jaarlijkse investering die ze krijgen voor hun infrastructuur. De toelage die ze hiervoor van de overheid krijgen, dekt bij geen enkele Vlaamse universiteit of hogeschool de werkelijke kost voor zowel de jaarlijkse opknapbeurten als de noodzakelijke vervanging van gebouwen. De werkelijke kost bedraagt bij de universiteit Gent ongeveer 50 miljoen euro terwijl de toegekende middelen slechts 9 miljoen euro bedragen. Vandaar dat de Universiteit Gent sinds kort is overgegaan op leningen om alsnog hun investeringsplannen te kunnen uitvoeren. Het patrimonium van de universiteiten is betrekkelijk oud waardoor de nieuwbouw- en renovatiekosten de komende jaren nog zullen stijgen. De investeringstoelagen volstaan niet om de vervangingsinvesteringen en het onderhoud van de universiteitsgebouwen uit te voeren, laat staan om de hoogstnodige uitbreidingsinvesteringen te financieren. In de onderstaande tabel wordt aangetoond hoeveel welke instelling nodig zou hebben en hoeveel er maar werkelijk wordt uitgereikt.

Tabel: Overzicht van de investeringsnoden in vergelijking met de investeringsmiddelen

Instelling	Verzekerde nieuwwaarde gebouwen (1)	3% verzekerde nieuwwaarde gebouwen (2)	Ontvangen investerings- middelen (3)	Dekkings- percentage
------------	---	--	--	-------------------------

²⁷ Universiteit Gent. 2016. *Begroting 2017 UGent Analytische weergave*.

KU Leuven	€1.895.000.000,00	€56.850.000,00	€11.248.256,58	19,79%
UGent	€1.640.300.000,00	€49.209.000,00	€9.185.266,17	18,67%
UA	€545.000.000,00	€16.350.000,00	€3.784.178,64	23,14%
VUB	€542.620.469,00	€16.278.614,07	€3.477.693,57	21,36%
UHasselt	€150.000.000,00	€4.500.000,00	€944.605,04	20,99%
TOTAAL	€4.772.920.469,00	€143.187.614,07	€28.640.000,00	20,00%

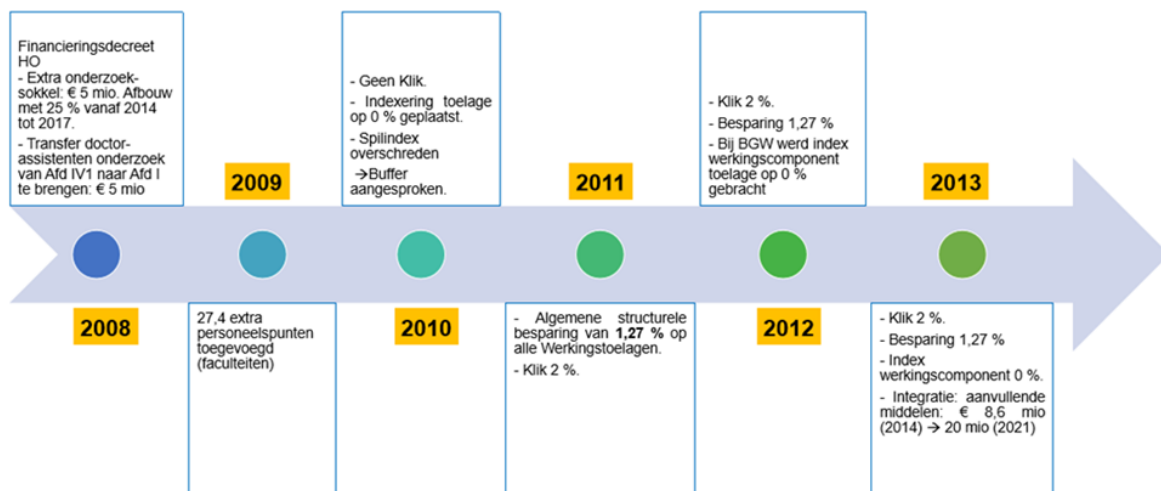
Zoals zichtbaar in de tabel dekt de Vlaamse overheid gemiddeld slechts een vijfde van de werkelijke kost.

1.2.6. Besparing op de werkingstoelage

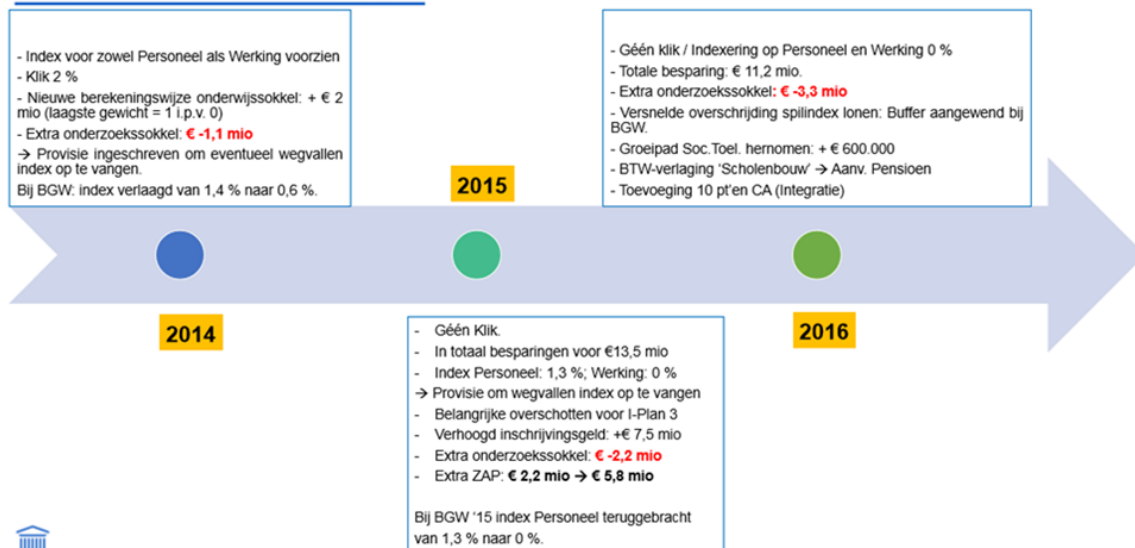
Los van de klik en de automatische indexering, kwam er ook een lineaire besparing tussen 2011 en 2015 van 89.9 miljoen euro. D.w.z. een besparing op de gewone effectieve werkingsmiddelen.

We hebben nu enkele belangrijke knellende budgetposten aangehaald, maar deze lijst is niet exhaustief. In de bespreking van de begroting van de Universiteit Gent werden de volgende tabellen en tijdlijn getoond die hopelijk een iets vollediger en meer visueel beeld geven van de afgelopen maatregelen.

TIJDSPAD 2008 - 2016

TIJDSPAD 2008 - 2016

1.3. Doelstelling financieringsbeleid

Wat was nu de concrete doelstelling van dit nieuwe financieringsdecreet? Met dit decreet werd een duidelijk signaal gegeven dat de basisfinanciering van het hoger onderwijs een publieke verantwoordelijkheid blijft. De overheid heeft namelijk de opdracht om aan elk individu die daartoe de talenten heeft, een publiek bekostigd traject naar die kwalificatie aan te bieden.

Aan deze verantwoordelijkheid werden evenwel grenzen gesteld aangezien de overheid beperkingen moest opleggen aan de financierbaarheid van opleidingen en studenten. Dit om het realiseren van de basisopdrachten van universiteiten en hogescholen te kunnen vrijwaren. Eén van die basisopdrachten is dan ook een algemene toegankelijkheid van het masterniveau. Opleidingen die niet tot de publieke financiering behoren moeten kunnen bekostigd worden door andere publieke of private middelen.

Het nieuwe financieringsmodel werd ook gezien als een instrument om een aantal vooropgestelde beleidsdoelstellingen te realiseren nl.:

- Bevorderen van de participatie aan het hoger onderwijs
- Succesvolle uitstroom bevorderen
- Democratisering en toegankelijkheid
- Gelijke kansen garanderen
- Doelmatigheid en rationalisering van het aanbod stimuleren
- Flexibele trajecten op een juiste manier financieren
- Het academiseringsproces doen slagen
- De kwaliteit van onderwijs en onderzoek stimuleren ²⁸

In 2000 werd als onderdeel van de Strategie van Lissabon op Europees niveau afgesproken om minimaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp) van de EU aan Research and Development (R&D) te besteden.

Ondanks de verminderde budgettaire mogelijkheden wil de Vlaamse Regering haar engagement behouden om deze norm te bereiken. De Vlaamse overheid heeft echter enkel rechtstreeks invloed op de 1% norm aan publieke financiering. De 1% norm is geen doel op zich maar wel een hefboom en een sturend instrument om de beleidsdoelstellingen te bereiken. Het doel is de publieke financiering gericht aan te wenden als hefboom om de gewenste 2% private financiering te bereiken.

In 2011 bedroeg de totale investering in R&D 2,32%, in 2012 2,54% en in 2013 2,54% van het bruto binnenlandsproduct van het Vlaams Gewest.²⁹ Ondanks het feit dat de Vlaamse budgetten voor R&D de voorbije jaren stelselmatig werden verhoogd, blijft Vlaanderen nog steeds een eind verwijderd van de 3%-norm. De inspanningen en het behaalde niveau van de best presterende landen en regio's van de EU liggen substantieel hoger. Het halen van deze 3%-norm is heel belangrijk om de kenniseconomie gestalte te geven. Alleen mogen we niet vergeten dat deze norm een pure inputnorm is. Die norm bepaalt immers enkel hoeveel middelen we in O&O moeten investeren, maar zegt niets over de opbrengst die we uit die middelen mogen verwachten. ³⁰

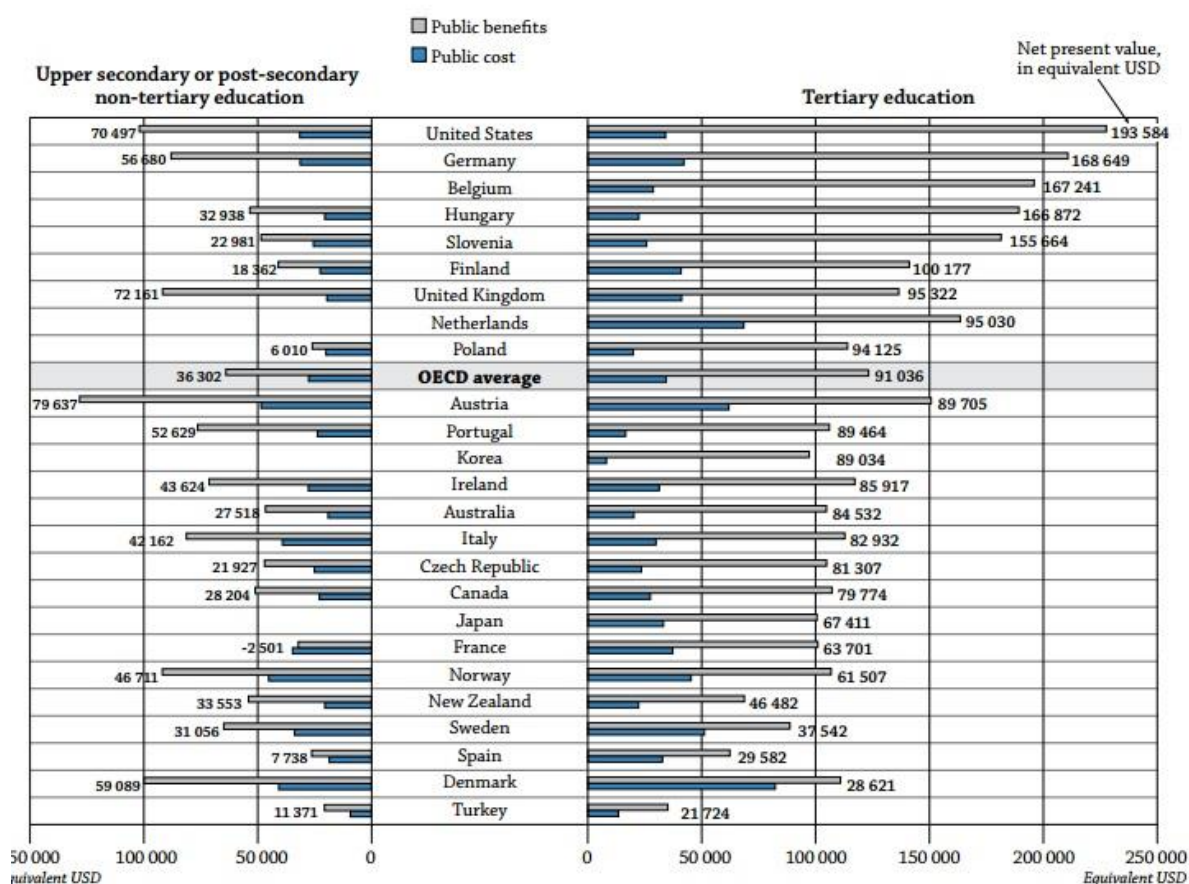
²⁸ Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. *Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017. (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>).

²⁹ Departement Economie, wetenschap en innovatie. 9 september 2015. *Vlaamse investeringen in Onderzoek & Ontwikkeling stevig op weg naar de 3%*. Geraadpleegd op 7 maart 2017.

³⁰ Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. Juni 2014. *Verslag over de financiële toestand en de evolutie van het personeelsbestand van het hoger onderwijs in 2014*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/financi-le-toestand-en-de-evolutie-van-het-personeelsbestand-van-het-hoger-onderwijs-in-2014-verslag>).

Hierbij willen wij nog graag een zeer belangrijke kanttekening maken. Investeren in onderwijs is voor de overheid nog steeds zeer rendabel. Dit blijkt uit een studie van de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) uitgevoerd in 2011. Gemiddeld in de OESO-landen maakt de publieke sector 90.000 dollar winst voor een man met een diploma hoger onderwijs en 55.000 dollar voor een vrouw.³¹

Chart A9.5. Public cost and benefits for a man obtaining upper secondary or post-secondary non-tertiary education and tertiary education (2007 or latest available year)

Notes: Korea is not included in the chart because of data-quality issues at that level. Japan is not included because the data at lower and upper secondary level of education are not broken down. The Netherlands are not included in the table because upper secondary education is compulsory. Australia, Belgium and Turkey refer to 2005; Italy, the Netherlands, Poland, Portugal and the United Kingdom refer to 2006. All other countries refer to 2007.

Cashflows are discounted at a 3% interest rate.

Countries are ranked in descending order of the net present value at tertiary level of education.

Source: OECD, Tables A9.2 and A9.4. See Annex 3 for notes (www.oecd.org/edu/eag2011).

StatLink <http://dx.doi.org/10.1787/888932460686>

³¹ OECD. 2011. *Education at a Glance 2011 OECD indicators*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/48631582.pdf>).

2. Methodologie

Om de gegevens voor het onderzoek te verkrijgen, werden op drie manieren data verzameld. Er werd enquête opgesteld voor studenten, een enquête voor scholieren en er werden diepte-interviews afgenomen bij de onderwijsdirecteurs en decanen van de 9 van de 11 faculteiten van de universiteit Gent.

2.1. Enquête studenten

Als eerste werd een enquête opgesteld met als doelgroep de studentenpopulatie van Vlaanderen. Deze enquête bestond uit 29 vragen die handelen over demografische kenmerken, de financiële situatie van de student, onderwijskenmerken zoals begeleiding, infrastructuur, lessen en leslokalen en de perceptie van de financiering door de overheid. (bijlage 1) De vragen werden opgesteld door de werkgroep Sociaal van de Gentse Studentenraad, met hulp van een medewerker van de Vlaamse Vereniging van Studenten. Het doel van de enquête bestaat erin de kwaliteit en de toegankelijkheid van het onderwijs na te gaan vanuit het standpunt van de studenten.

De enquête werd verspreid via 3 kanalen. Vanuit de Vlaamse Vereniging van Studenten werd een mail gestuurd naar alle leden, met de vraag de enquête onder de studenten te verspreiden. Met dezelfde vraag werd een email verstuurd naar de studentenraad van de KU Leuven en de Universiteit van Antwerpen. De Gentse Studentenraad verspreidde vervolgens verder via Facebook. Als laatste werd een algemene mail opgesteld die naar alle studenten van de Universiteit Gent werd verstuurd.

Door de enquête op deze manier te verspreiden, duiken er enkele methodologische problemen op. Omdat gebruik werd gemaakt van een anonieme link om de enquête in te vullen en deze enquête bovendien via sociale media werd verspreid, is er geen duidelijk zicht op welke studenten of groepen de enquête effectief werden bereikt.

Door het feit dat het onderzoek uitgaat van de Gentse Studentenraad, werden in verhouding meer studenten van de Universiteit Gent bereikt. Om hier rekening mee te houden, zal in de resultaten onderscheid gemaakt worden tussen de resultaten binnen de Universiteit Gent en andere universiteiten of hogescholen.

2.2. Enquête scholieren

Een tweede manier van dataverzameling bestond erin een enquête uit te sturen naar scholieren uit Gent, Kortrijk en Brugge. De enquête bestond uit 15 vragen die handelen over demografische kenmerken, eventuele verdere studies en de financiële en praktische kant hiervan. Het doel van de enquête bestond erin te onderzoeken of de kost van hoger onderwijs en de afstand tussen de woonplaats en locatie van de studies een invloed hebben op de keuze om al dan niet een hogere opleiding te volgen.

Om de scholieren te bereiken, werd een lijst opgesteld van alle middelbare scholen in Gent, Kortrijk en Brugge. Op basis van deze lijst werd een inleidende mail met een link naar de enquête verstuurd naar de scholen. Op die manier werden in Gent, Kortrijk en Brugge respectievelijk 26, 15 en 14 scholen gecontacteerd. Een methodologisch probleem dat hieruit volgt is dat in het onderzoek de Gentse scholieren meer vertegenwoordigd worden. Dit kan eventueel invloed hebben op de conclusies in

verband met de invloed van afstand tot de locatie van de studies. Om hier rekening mee te houden, wordt een onderscheid gemaakt tussen scholieren uit de verschillende steden.

Om de respons die voortvloeit uit de verstuurde mails kracht bij te zetten, werd de enquête via Facebook verspreid op groepen van de scholen. Ook hier leidt dit tot onzekerheid over welke scholieren of groepen de enquête beantwoordden.

De verspreiding van de enquête verliep echter niet succesvol. Slechts 75 scholieren hebben de enquête beantwoord. Hierdoor kunnen de resultaten uit de gegevens niet veralgemeend worden en zijn ze niet bruikbaar.

Het onderdeel toegankelijkheid kan als gevolg minder worden uitgewerkt dan in eerste instantie was gepland. Andere resultaten, afgeleid uit de enquête met de studenten zijn echter wel bruikbaar. Dit door de talrijke gegevens aangevuld met bestaande literatuur zoals de Pisa-rapporten.

2.3. Gesprekken bestuur Universiteit Gent

Als laatste kanaal voor dataverzameling werd het centraal bestuur van de Universiteit Gent bevraagd. Een eerste poging hiertoe gebeurde via een enquête. De resultaten vielen echter moeilijk te objectiveren. Op aanraden van het bestuur werd besloten gesprekken aan te gaan met vice-rector prof. Freddy Mortier en de onderwijsdirecteurs en decanen van verschillende faculteiten. Er werd gesproken met 9 decanen en 7 onderwijsdirecteurs. Enkele gesprekken verliepen met de onderwijsdirecteur en decaan gezamenlijk, andere apart. De gesprekken werden opgenomen en handelden over de termen kwaliteitsvol onderwijs, de studievoortgang, de werkdruk op het personeel, studie en – trajectbegeleiding en de grootte van de lesgroepen. In de bijlage (2) vindt u de gebruikte vragen van de interviews. Er werd geregeld afgeweken van deze vragen om dieper in te gaan op de gegeven antwoorden. Ook werden onderwerpen die zij zelf aangaven als relevant verder uitgediept. Inzichten die hieruit vergaard werden, worden geïncorporeerd doorheen het dossier.

2.4. Verwerking van de resultaten

De verwerking van de resultaten van de enquêtes is uitgevoerd door een medewerker van Gentse Studentenraad. Hiervoor werd het programma SPSS gebruikt. Voor dit dossier werden geen statistische verbanden nagegaan, aangezien de aanwezige data en diens methodologie dit ook niet toelieten. Het doel van deze enquête was enkel een verkennend inzicht te verwerven in de Vlaamse situatie.

Zoals hier verder te lezen valt, maken wij louter gebruik van frequentietabellen. Hierbij kijken we hoeveel procent van de respondenten een bepaald antwoord gaven op voorwaarde dat zij op een andere vraag ook een bepaald antwoord gaven. Zo hebben we verschillende keren geselecteerd op de vraag 'Ontvang je een studiebeurs?'. Op deze manier konden we systematisch de beursstudenten uit filteren indien dit voor de probleemstelling relevant was.

2.5. Bespreking deelnemers enquête

In volgend onderzoek werd data verzameld op basis van enquêtes gericht aan Vlaamse studenten en gesprekken met de onderwijsdirecteurs en decanen van verscheidene faculteiten in de Universiteit Gent.

Met de enquête gericht aan Vlaamse studenten werden 7323 antwoorden verzameld. De enquête werd ingevuld door 4940 vrouwen (67,4%) en 2366 mannen (32,3%). Het grootste deel van de respondenten bevindt zich in de leeftijdscategorie 18-21 jaar. 4,6% (338) van de studenten is ouder dan 26 jaar en 0,5% (38) geeft aan dat hij jonger is dan 18 jaar. (Tabel 1)

Uit de gegevens blijkt dat het grootste deel van de studenten studeert aan de Universiteit Gent (4534 of 61,9%). Slechts 491(6,7%) studenten studeren aan Hogeschool Gent en 425 (5,8%) studenten aan de Katholieke Universiteit Leuven. Ook de Vrije Universiteit Brussel en de Universiteit Antwerpen worden in mindere mate vertegenwoordigd met respectievelijk 188 (2,6%) en 63 (0,9%) studenten. (Tabel 2)

20,2% (1535) van de respondenten geven aan dat ze studeren met een gehele of gedeeltelijke studiebeurs. 74,8% studenten (5482), hebben geen studiebeurs en 4,2% (306) geeft aan dat ze dit niet weten. (Tabel 1)

Uit de gegevens blijkt dat ongeveer de helft van studenten (54,5% of 3990) niet meer thuis woont en op kot zit of een alternatieve woonvorm heeft. Het andere deel (36,3% of 2656) woont thuis of alleen en pendelt naar de campus. Het grootste deel van de kotstudenten (2896) huurt een kamer die uitgebaat wordt door een privépersoon. Slechts 707 studenten verblijven in een studentenresidentie.

		Frequentie	Percentage	Werkelijke frequentie	Werkelijk percentage
Geslacht	Man	2366	32,3	100 816	44,55%
	Vrouw	4940	67,4	125 464	55,45%
Kotstudenten	Totaalaantal kotstudenten (op privékamer, studentenresidentie en alternatieve woonvorm)	3990	54,5	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Kamer privépersoon	2896	39,5	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Studentenresidentie	707	9,7	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Alternatieve woonvorm	387	5,3	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Pendelaars		2656	36,3	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Woont in de buurt van de campus		677	9,2	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Beurs-studenten		1535	20,9	47 113	20,82%
	Volledige beurs	1175	16	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Gedeeltelijke beurs	360	4,9	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Niet-beursstudenten		5482	74,8	179 167	79,18%
Beurs onbekend		306	4,2		

Tabel : Algemene kenmerken Enquête

Bron: Cijfers afkomstig van DHO (Databank Hoger Onderwijs)

	Werkelijk aantal studenten	Werkelijk percentage studenten	Aantal studenten enquête	Percentage enquête
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	9.563	4,23	104	1,4
Arteveldehogeschool	12.386	5,47	238	3,2
Erasmushogeschool Brussel	5.287	2,34	59	0,8
Hogere Zeevaartschool	581	0,26	19	0,3
Hogeschool Gent	13.578	6,00	491	6,7
Hogeschool PXL	7.393	3,27	36	0,5
Hogeschool West-Vlaanderen	5.433	2,40	45	0,6
Karel de Grote-Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen	11.813	5,22	107	1,5
Katholieke Hogeschool Vives Noord	3.538	1,56	28	0,4
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	8.450	3,73	31	0,4
Katholieke Universiteit Leuven	41.947	18,54	425	5,8
LUCA School of Arts	2.942	1,30	50	0,7
Odisee	9.957	4,40	102	1,4
Thomas More Kempen	7.291	3,22	92	1,3
Thomas More Mechelen-Antwerpen	7.372	3,26	149	2,0
transnationale Universiteit Limburg	1.670	0,74	2	0,0
UC Leuven- Limburg	13.877	6,13	246	3,3
Universiteit Antwerpen	15.590	6,89	63	0,9
Universiteit Gent	33.074	14,62	4534	61,9
Universiteit Hasselt	3.845	1,70	314	4,3
Vrije Universiteit Brussel	10.693	4,76	188	2,6
Totaal	226.280	100	7325	100

Tabel : Aantal studenten die de enquête invulde per onderwijsinstelling

Bron: Cijfers afkomstig van DHO (Databank Hoger Onderwijs) 2015-2016

Uit bovenstaande tabellen kunnen we opmaken dat de enquête op vlak van man/vrouw ratio niet volledig representatief is. Er hebben opmerkelijk meer vrouwelijke studentes deelgenomen aan onze enquête. Bij de beursstudenten zien we dan weer wel een representatieve vertegenwoordiging van de hoeveelheid beursstudenten en niet-beursstudenten.

Bij de verdeling van de deelnemende studenten over de verschillende instellingen zien we zeer grote verschillen in frequentie ten opzichte van de werkelijke frequentie. Dit kan gemakkelijk verklaard worden door de manier waarop onze enquête verspreid werd, zoals we hierboven al hebben aangegeven.

In de resultaten die we hierna bespreken wordt enkel gebruik gemaakt van percentages. De absolute aantallen worden vermeld in bijlage 3.

3. Resultaten

3.1. Gevolgen financieringsbeleid

In dit onderdeel zullen we nagaan wat concreet de gevolgen zijn van het financieringsbeleid dat we zojuist beschreven hebben. Het is moeilijk een directe link te leggen tussen het financieringsbeleid en de gevolgen op onderwijs niveau aangezien de kwaliteit en toegankelijkheid van het onderwijs afhankelijk is van meer dan enkel de financiering.

Uit de gesprekken met de decanen en onderwijsdirecteurs bleek ook dat kwaliteitsvol en toegankelijk onderwijs geen eenduidige begrippen zijn. Wat voor de ene decaan een essentiële voorwaarde is voor kwaliteitsvol onderwijs, bleek voor een andere decaan dan weer eerder ondergeschikt te zijn. Een algemene trend die wel duidelijk zichtbaar was is dat een universiteit (en zelfs met uitbreiding een hogeschool) moet kunnen voorzien in bepaalde logistieke noden en het nodige personeel moet kunnen voorzien. De afbakening met wat nodig is om kwaliteitsvol onderwijs te verschaffen is dan weer eerder vaag. Op deze twee punten, de logistieke voorzieningen en het personeel, zullen we later nog verder gaan.

Op de vraag of onze universiteit, met de middelen die ze momenteel ter hare beschikking heeft, nog kwaliteitsvol onderwijs kan geven werd door bijna alle decanen en onderwijsdirecteurs een positief antwoord gegeven. Wel werd onmiddellijk ook duidelijk dat meer middelen de kwaliteit van ons onderwijs zeker ten goede zou komen. Wat bijna elke decaan aanhaalt is 'dat het roeien is met de riemen die we hebben' en 'dat het water ons aan de lippen staat'.

Uit de enquête van de studenten en de gesprekken met de decanen en onderwijsdirecteurs kwamen er een aantal zaken naar voren die deels voortkomen uit het effect van de onderfinanciering. We zullen deze punten in de volgende paragrafen verder uitwerken specifiek voor de casus UGent. Het woord 'deels' is bewust gebruikt omdat zeer veel zaken natuurlijk ook opleidingsafhankelijk en instellingsafhankelijk zijn. Ook andere externe factoren kunnen hiermee te maken hebben. De doelstelling van dit dossier is echter niet om onderfinanciering als enige oorzaak aan te duiden, maar om erop te duiden dat er een effect is en om de grootte van dit effect in te schatten.

3.2. Algemene bevindingen

3.2.1. Algemene bevindingen omtrent het bekostigen van studies

1. Welk onderdeel van hogere studies financiert de student zelf?

In de enquête werd nagegaan welk deel van hun studies de studenten zelf moeten financieren. Zo werd er gevraagd of ze zelf hun inschrijvingsgeld betalen, of ze zelf hun huisvesting betalen, of ze zelf hun studiemateriaal betalen en of ze zelf hun winkel uitgaven, transport, ontspanning,... betalen.

a) Inschrijvingsgeld

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent	5,8%	84,2%	9,9%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	8,1%	78,0%	13,8%
Totaal Vlaanderen	6,6%	82,0%	11,3%
• Beursstudent	8,0%	65,4%	26,6%
• Bijna beursstudent	12,2%	74,4%	13,3%
• Geen beursstudent	6,1%	86,0%	7,9%

Tabel: 'Ik betaal mijn inschrijvingsgeld zelf.'

Een belangrijke kanttekening dat we bij deze cijfers moeten maken is dat in de vragenlijst niet werd gespecificeerd of het inschrijvingsgeld bij de beursstudenten ook met de beurs betaald wordt. Dit kan dan ook een vertekend beeld geven bij de vraag waar we polsen of het betalen van het inschrijvingsgeld al dan niet een financieel probleem is. Om dit probleem te vermijden zullen de cijfers voor die vraag ook duidelijk opgedeeld worden in beurs en niet-beurs studenten.

	Dit is voor mij een financieel probleem en een drempel om aan mijn studies te beginnen.	Dit is voor mij een financieel probleem, maar het was uiteindelijk geen drempel.	Dit is voor mij geen financieel probleem.	Dit is voor mijn ouders een financieel probleem.	Dit is voor mijn ouders geen financieel probleem.
UGent	2,3%	11,8%	6,0%	16,8%	63,2%
• Beursstudent	3,7 %	21,2%	14,5%	27,3%	33,3%
• Bijna beursstudent	3,7%	20,6%	6,1%	28,0%	41,6%
• Geen beursstudent	1,8 %	9,5%	4,4%	13,6%	70,7%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	5,2%	15,1%	6,0%	22,9%	50,8%
• Beursstudent	9,1%	22,0%	12,3%	33,7%	22,9%
• Bijna beursstudent	7,2%	25,6%	7,2%	32,0%	28%
• Geen beursstudent	3,8%	12,1%	4,2%	19,4%	60,6%
Totaal Vlaanderen	3,5%	13,2%	5,9%	19,3%	58,1%
• Beursstudent	6,1%	21,9%	13,5%	30,3%	28,2%
• Bijna beursstudent	5,0%	21,9%	6,4%	29,7%	36,9%
• Geen beursstudent	2,6%	10,5%	4,3%	15,8%	66,7%

Tabel: 'Het inschrijvingsgeld is vorig academiejaar verhoogd van 619 naar 890 euro.'

Voor 15,8% van de niet-beursstudenten is het betalen van het verhoogde inschrijvingsgeld een probleem voor hun ouders. Voor 10,5% van de niet-beursstudenten is het betalen van het inschrijvingsgeld een financieel probleem, bij 2,6% was het zelfs een drempel om aan de studies te beginnen.

b) Huisvesting

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent	7,9%	85%	7,1%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	9,2%	82,7%	8,1%
Totaal Vlaanderen	8,3%	84,2%	7,5%
• Beursstudent	12,5%	72,3%	15,2%
• Bijna beursstudent	15,6%	76,4%	8,1%
• Geen beursstudent	7,0%	87,4%	5,6%

Tabel: 'Ik betaal mijn huisvesting zelf.'

c) Studiemateriaal

Er werd nagegaan of de student zijn/haar studiemateriaal zelf financiert. Studiemateriaal werd in de vraag omschreven als boeken, cursussen en praktijkmateriaal.

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent	18,0%	69,0%	13,0%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	23,1%	58,6%	18,3%
Totaal Vlaanderen	19,8%	65,3%	14,9%
• Beursstudent	21,9%	45,9%	32,3%
• Bijna beursstudent	26,4%	53,6%	20,0%
• Geen beursstudent	19,0%	70,4%	10,7%

Tabel: 'Ik betaal mijn studiemateriaal (boeken, cursussen, praktijkmateriaal) zelf'

d) Winkel uitgaven, transport, ontspanning

Er werd nagegaan of de student zelf zijn winkel uitgaven financiert (maw. of hij/zij instaat voor zijn/haar dagdagelijkse aankopen) en of hij/zij zelf transport en ontspanningsmogelijkheden financiert.

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent	59,6%	20,6%	19,7%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	57,4%	17,3%	25,3%
Totaal Vlaanderen	58,8%	19,4%	21,7%
• Beursstudent	54,4%	12,2%	33,4%
• Bijna beursstudent	53,9%	16,4%	29,7%
• Geen beursstudent	59,9%	21,3%	18,8%

Tabel: 'Ik betaal zelf voor mijn winkeluitgaven, transport, ontspanning, ...'

2. Voert de student een studentenjob uit?

Er werd nagegaan hoeveel studenten een studentenjob uitoefenen. Een studentenjob werd gedefinieerd als 'Werk onder het jobstudentenstatuut (waarbij je alleen solidariteitsbijdragen betaalt) bijvoorbeeld in de week, in het weekend, in vakanties of een combinatie hiervan.'. Indien deze vraag positief beantwoord werd, werd ook nog gevraagd hoe de combinatie van de studies en de studentenjob ervaart werd en of de studentenjob uitgevoerd werd om een deel van zijn/haar studies te financieren.

	Ja	Nee
UGent	73,3%	26,9%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	77,1%	22,9%
Totaal Vlaanderen	74,6%	25,4%
• Beursstudent	80,3%	19,7%
• Bijna beursstudent	80,6%	19,4%
• Geen beursstudent	73,7%	26,3%

Tabel: 'Voer je een studentenjob uit of heb je er één uitgevoerd terwijl je studeerde aan het hoger onderwijs?'

	Ik hou voldoende tijd over voor mijn studies.	Ik kan minder tijd in mijn studies investeren door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, deels door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, volledig door de combinatie met een studentenjob.
UGent	59,6%	30,2%	8,1%	2,0%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	51,5%	35,1%	9,6%	3,8%
Totaal Vlaanderen	56,6%	32,0%	8,7%	2,7%
• Beursstudent	47,5%	37,7%	11,4%	3,3%
• Bijna beursstudent	53,7%	31,6%	12,9%	1,8%
• Geen beursstudent	58,5%	31,1%	7,7%	2,6%

Tabel: 'Hoe ervaren of ervoer je de combinatie van je studies met je studentenjob?' (Deze vraag werd enkel gesteld indien de student positief antwoordde op de vorige vraag.)

	Ja	Nee	Voerde geen studentenjob uit
UGent	24,7%	48,4%	26,9%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	32,5%	44,6%	22,9%
Totaal Vlaanderen	27,5%	47,1%	25,3%
• Beursstudent	42,6%	37,6%	19,7%
• Bijna beursstudent	37,2%	43,3%	19,4%
• Geen beursstudent	23,6%	50,1%	26,3%

Tabel: 'Voer(de) je deze studentenjob uit om (een deel van) de kosten voor je studies te kunnen betalen?' (Deze vraag werd enkel gesteld indien de student positief antwoordde op de vorige vraag.)

Bij deze cijfers valt het op dat meer beurs en bijna beursstudenten een studentenjob hebben of hebben uitgevoerd. Wanneer deze beurs en bijna beursstudenten gevraagd werd of zij deze job uitoefenen om hun studies te financieren antwoordde meer dan 37% van de bijna beursstudenten en 42% van de beursstudenten hier positief op. Dit percentage ligt meer dan 10% hoger dan bij de niet beursstudenten. Hierbij kunnen natuurlijk de nodige vragen gesteld worden omtrent de toereikendheid van een beurs en een bijna beurs.

43,4% van de studenten met een studentenjob gaven aan dat ze door hun studentenjob minder tijd in hun studies kunnen investeren. 19,5% van de studenten gaf aan dat ze zelfs te weinig tijd in hun studies kunnen steken deels door die studentenjob.

	Ik hou voldoende tijd over voor mijn studies	Ik kan minder tijd in mijn studies investeren door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, deels door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, volledig door de combinatie met een studentenjob.	Totaal
Studenten die een job uitoefenen om (een deel van) hun studies te betalen	34,8%	44,7%	14,7%	5,8%	100,0%
Studenten die een job uitoefenen niet met als doel hun studies te financieren.	69,0%	24,8%	5,3%	0,9%	100,0%

Tabel: Verband jobstudent en studietijd

20% van de studenten die een studentenjob uitoefent om een deel van zijn/haar studies te financieren, heeft door die job ook te weinig tijd voor zijn/haar studies.

3. Problemen bij het financieren van je studies

In de enquête werd gevraagd of de student problemen ondervindt bij het financieren van zijn/haar studies. Er werd gespecificeerd dat het ging over inschrijvingsgeld, huisvesting, studiemateriaal, leefkosten en andere studiekosten.

	Ja	Nee, mijn ouders financieren mijn studies volledig.	Nee
UGent	14,6%	64,8%	20,7%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	22,3%	58,5%	19,2%
Totaal Vlaanderen	17,7%	62,2%	20,1%
• Beursstudent	33,6%	39,1%	27,2%
• Bijna beursstudent	28,3%	48,6%	23,1%
• Geen beursstudent	13,1%	68,4%	18,4%

Tabel: 'Ondervind je problemen bij het financieren van je studies (Inschrijvingsgeld, huisvesting, studiemateriaal, leefkosten en andere studiekosten)?'

Opmerkelijk bij deze data is dat maar liefst **13%** van de niet-beursstudenten problemen ondervindt bij het financieren van hun studies. Ook ondervindt meer dan **33%** van de beursstudenten en **28%** van de bijna beursstudenten problemen bij de het financieren van hun studies. En hoewel er in de vraag niet werd gespecificeerd of de financieringsproblemen werden opgelost door de beurs, lijken deze cijfers ons toch zeer hoog en vragen deze zeker om meer onderzoek omtrent de voorwaarden voor het krijgen van een beurs.

Een belangrijke opmerking die we hierbij ook zeker willen geven is dat wij het problematisch vinden dat hierover niet meer standaard cijfers voorhanden zijn. Is het niet de taak van de overheid/de instellingen om na te gaan of studenten hun studies kunnen financieren en indien dit niet het geval deze studenten een hand toe te reiken? De overheid vermeldt zelf in haar doelstellingen van het hoger onderwijs dat ze de toegankelijkheid moet garanderen onafhankelijk van de sociaaleconomische positie van de student. ³²

³² De Knock, Linda en Vercruysse, Noël. 2009. *De financiering van het hoger onderwijs in Vlaanderen*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (http://financien.belgium.be/sites/default/files/downloads/BdocB_2009_Q4n_DeKock_Vercruysse.pdf).

4. Verder studeren

	Ja	Nee
UGent	54,5%	45,5%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	60,2%	39,8%
Totaal Vlaanderen	56,7%	43,3%
• Beursstudent	56,6%	43,4%
• Bijna beursstudent	55,3%	44,7%
• Geen beursstudent	56,9%	43,1%

Tabel: 'Wil je na het behalen van je huidige studie nog verder studeren?'

Bij de 3164 studenten die aangeven dat ze graag nog verder willen studeren werd daarna ook nog gevraagd of het bekostigen van deze toekomstige studies een drempel is.

	Ja	Nee	Wil niet verder studeren
UGent	22%	32,5%	45,5%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	26,8%	33,4%	39,8%
Totaal Vlaanderen	24,1%	32,6%	43,3%
• Beursstudent	34,9%	21,7%	43,4%
• Bijna beursstudent	29,7%	25,6%	44,7%
• Geen beursstudent	21,2%	35,7%	43,1%

Tabel: 'Is het betalen van die bijkomende studie een drempel voor jou?'

Voor bijna één op vier van de studenten die wenst verder te studeren is het betalen van die bijkomende studie een drempel.

	Ik ondervind problemen bij het financieren van mijn studies.	Mijn ouders financieren mijn studies volledig.	Ik ondervind geen problemen bij het financieren van mijn studies.	Totaal
Ik betaal mijn inschrijvingsgeld deels zelf.	50,5%	9,3%	40,2%	100,0%
Ik betaal niets van mijn inschrijvingsgeld zelf.	9,6%	75,2%	15,3%	100,0%
Ik betaal mijn inschrijvingsgeld volledig zelf.	56,1%	1,8%	42,1%	100,0%

Tabel: Is het betalen van een bijkomende studie een drempel voor jou?

56,1% van de studenten die het inschrijvingsgeld volledig zelf betalen (471 van ondervraagde studenten) ondervinden problemen bij het financieren van hun studies. Gelijkaardige cijfers (respectievelijk 56,3% en 54,9%) zien we bij studenten die hun huisvesting en studiemateriaal volledig zelf betalen.

Bij 79,9% van de studenten worden hun studies (inschrijvingsgeld, huisvesting, studiemateriaal, leefkosten en andere studiekosten) volledig door hun ouders betaald.

5. Algemeen

Als laatste vraag werd er gepolst naar de algemene mening van de student over de investeringen in onderwijs door de overheid.

	1	2	3	4	5	6	7
UGent	19,1%	30,5%	10,9%	5,1%	4,3%	17,7%	12,5%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	3,4%	13,0%	25,7%	23,5%	16,5%	6,9%	11,1%
Totaal Vlaanderen	20,9%	28,4%	13,1%	6,1%	3,8%	15,7%	12%
• Beursstudent	21,2%	26,8%	15%	7,5%	3,1%	15,9%	10,5%
• Bijna beursstudent	25,3%	31,4%	13,3%	5%	3,6%	12,5%	8,9%
• Geen beursstudent	20,1%	28,9%	12,6%	5,8%	4%	16,2%	12,3%

1: De overheid investeert ruim voldoende in hoger onderwijs.

2: De overheid investeert voldoende in hoger onderwijs.

3: De overheid investeert eerder voldoende in hoger onderwijs.

4: De overheid investeert eerder onvoldoende in hoger onderwijs.

5: De overheid investeert onvoldoende in hoger onderwijs.

6: De overheid investeert ruim onvoldoende in hoger onderwijs.

7: Ik weet het niet.

Tabel: 'Met welke van de volgende stellingen sluit je standpunt het meeste aan?'

Voor 19,5% van de ondervraagde studenten investeert de overheid onvoldoende in hoger onderwijs. Opmerkelijk is dat dit cijfer hoger ligt bij de ondervraagde studenten die niet aan de UGent studeren, nl. 23,4%.

3.2.2. Toegankelijkheid onderwijs

3.2.2.1. Instroom in de academische bacheloropleidingen

In de onderstaande tabel wordt het aantal generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen weergegeven. Ook wordt het aantal generatiestudenten vergeleken met het aantal 18-jarigen. Dit geeft een beeld van het percentage 18-jarigen dat kiest voor een academische bachelor.

	Man	%man	Vrouw	%vrouw	Totaal	Aantal 18-jarigen	%generatiestudenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005-2006	8.972	48,52%	9.520	51,48%	18.492	71.830	25,74%
2006-2007	9.351	48,58%	9.897	51,42%	19.248	73.305	26,26%
2007-2008	9.561	48,41%	10.191	51,59%	19.752	74.247	26,60%
2008-2009	9.772	47,94%	10.612	52,06%	20.384	77.072	26,45%
2009-2010	10.290	48,92%	10.745	51,08%	21.035	78.172	26,91%
2010-2011	10.569	49,13%	10.944	50,87%	21.513	78.059	27,56%
2011-2012	10.408	48,81%	10.916	51,19%	21.324	76.315	27,94%
2012-2013	10.468	49,59%	10.641	50,41%	21.109	76.478	27,60%
2013-2014	10.290	48,83%	10.781	51,17%	21.071	73.585	28,64%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

Over de periode 2005-2014 zien we een stijging van 2,90% in het percentage 18-jarigen dat zich als generatiestudent inschrijft voor een academische bacheloropleiding in Vlaanderen. De genderverdeling blijft nagenoeg gelijk over deze periode. ³³

³³ Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. *Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>).

3.2.2.2. Vooropleiding generatiestudenten

	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal
2005-2006	15.003	70	221	1.603	4.595	18.492
	81,13%	0,38%	1,20%	8,67%	8,63%	
2006-2007	15.577	89	245	1.673	1.664	19.248
	80,93%	0,46%	1,27%	8,69%	8,65%	
2007-2008	16.057	76	228	1.768	1.623	19.752
	81,29%	0,38%	1,15%	8,95%	8,22%	
2008-2009	16.619	80	273	1.896	1.516	20.384
	81,53%	0,39%	1,34%	9,30%	7,44%	
2009-2010	16.989	85	307	1.994	1.660	21.035
	80,77%	0,40%	1,46%	9,48%	7,89%	
2010-2011	17.189	116	282	2.147	1.779	21.513
	79,90%	0,54%	1,31%	9,98%	8,27%	
2011-2012	16.909	77	292	2.120	1.926	21.324
	79,30%	0,36%	1,37%	9,94%	9,03%	
2012-2013	16.539	100	289	2.076	2.105	21.109
	79,35%	0,47%	1,37%	9,83%	9,97%	
2013-2014	16.603	98	292	1.981	2.097	21.071
	80,77%	0,40%	1,46%	9,48%	7,89%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Algemeen zien we dat ongeveer 80% van de generatiestudenten uit het ASO (algemeen secundair onderwijs) komt. Over de jaren zien we een lichte daling in dit cijfer, een daling ten voordele van de andere richtingen.

3.2.2.3. Studentenkenmerken

	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Laagopgeleide moeder	1.874 9,19%	1.921 9,13%	2.007 9,33%	1.884 8,84%	1782 8,44%
Opleidingsniveau moeder onbekend	2.261 11,09%	1.862 8,85%	1.778 8,26%	1.866 8,75%	1917 9,08%
Thuis taal	566 2,78%	656 3,12%	773 3,59%	715 3,35%	799 3,79%
Thuis taal onbekend	2.189 10,74%	1.771 8,42%	1.725 8,02%	1.802 8,45%	1867 8,84%
Beursstudent	4.096 20,09%	4.185 19,90%	4.207 19,56%	3.854 18,07%	3816 18,08%
Werkstudent	50 0,25%	52 0,25%	60 0,28%	52 0,24%	60 0,28%
Generatiestudenten	20.384	21.035	21.513	21.324	21.109

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Opmerkelijk bij deze cijfers is de daling in het aandeel beursstudenten. In het academiejaar 2008-2009 was het aandeel beursstudenten nog 20,09%, in het academiejaar 2012-2013 was dit cijfer gedaald naar 18,08%. Opmerkelijk is ook dat het aantal beursstudenten in de academische bacheloropleidingen (18% in 2012-2013) aanzienlijk minder is dan het aantal in de professionele bacheloropleiding (27% in 2012-2013).

Ook kan worden opgemerkt dat het aantal generatiestudenten met bovenstaande studentenkenmerken niet in dezelfde mate toeneemt als het globaal aantal generatiestudenten. Het aandeel van studenten met een ASO-vooropleiding is ook iets lager bij generatiestudenten met bovenstaande kenmerken. In de professionele bacheloropleidingen is de instroom van generatiestudenten met studentenkenmerken ³⁴ ook beduidend hoger dan in de academische

³⁴ Met studentenkenmerken worden volgende eigenschappen bedoeld: opleidingsniveau van de moeder – laagopgeleide moeder (enkel bij de instroom); - thuis taal van de student is niet-Nederlands (enkel bij de instroom); - beursstudenten; - werkstudenten.

bacheloropleidingen. Van de generatiestudenten met studentenkenmerken is het aandeel met een TSO en BSO-vooropleiding globaal bekeken iets hoger is dan bij alle generatiestudenten samen.³⁵

4. De casus Universiteit Gent

In dit onderdeel zullen we het specifiek hebben over enkele parameters die instellingsgebonden zijn. Hiervoor zullen wij de gegevens die we verzameld hebben uit de enquêtes combineren met de informatie die we verworven hebben tijdens de gesprekken met de decanen en onderwijsdirecteurs.

4.1. Begeleiding: lessen, thesis

4.1.1. Cijfers en gegevens vanuit het centraal bestuur

Het is niet eenvoudig om hier eenduidige cijfers uit te krijgen. De begeleiding die studenten krijgen is namelijk zeer sterk afhankelijk van de docent. Enkele faculteiten hebben wel richtlijnen hieromtrent zoals bv. een minimumaantal studenten dat een prof moet begeleiden voor masterproeven. Een voorbeeld hiervan kan men terugvinden aan de faculteit farmaceutische wetenschappen. Hier wordt opgelegd dat iedere ZAP'er 10-12 studenten moet begeleiden bij hun masterproef, een cijfer dat volgens de onderwijsdirecteur zeker haalbaar en realistisch is.

Natuurlijk is de kwaliteit van de begeleiding ook een zeer belangrijke factor. Een voorbeeld hiervan is het aantal contactmomenten met een promotor. Ook hier is bij sommige faculteiten een minimum opgelegd geweest.

Op de Raad van Bestuur van oktober 2015 werd aangehaald dat de facultaire diensten onderwijsondersteuning (FDO) geconfronteerd worden met een aantal nieuwe uitdagingen. Uitdagingen die voornamelijk veroorzaakt worden door de flexibilisering en de uitbouw van kwaliteitszorgsysteem (vnl de instellingsreview). Om kwaliteitsvolle begeleiding te kunnen blijven garanderen werd er door het centraal bestuur (ism de Gentse Studentenraad) besloten om een structurele uitbreiding van de monitoraten te voorzien. Ook werd er gestreefd naar een uitbreiding van de stagebegeleiding of stagecoördinatie, dit specifiek op vraag van de Gentse Studentenraad die deze vraag formuleerde obv een enquête onder de studenten. Als laatste werd er ook een (tijdelijke) versterking van de FDO-werking ingepland. Met het doel om de grote werklast van het nieuwe kwaliteitszorgsysteem in het begin te verlagen.

³⁵ Ministerie van onderwijs en vorming. April 2015. *Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>).

Het concrete besluit dat op de Raad van Bestuur genomen werd, was een uitbreiding van in totaal 13 FTE (fulltime-equivalent). De verdeling van deze FTE gebeurde obv de grootte van de generatiestudenten, met een minimum van 0,5 FTE en een maximum 2 FTE. Dit alles gebeurde in overleg met de Gentse Studentenraad.³⁶

Een aantal decanen en onderwijsdirecteurs gaven echter aan dat deze verhoogde werklast echter niet tijdelijk is. Hoewel de verandering in de kwaliteitszorg zeker een tijdelijke extra verhoging met zich meebrengt, werd er ook aangegeven dat het nieuwe model een continue hogere werklast en administratieve last geeft.

4.1.2. Studentenvisie

In de enquête werd nagegaan hoe de studenten de begeleiding in hun opleiding ervaren. Hierbij werd specifiek gepeild naar de begeleiding bij papers, werkstukken, werkcolleges, praktijk, labo's en groepswerken.

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent	1,4%	4,0%	15,7%	35,5%	37,8%	5,6%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	1,8%	5,2%	15,0%	33,1%	38,3%	6,7%
Totaal Vlaanderen	1,5%	4,4%	15,4%	34,6%	38,0%	6,0%

Tabel: Resultaten vraag 'Hoe ervaar je de begeleiding in je opleiding'

Uit de resultaten van de enquête kunnen we opmaken dat **15,7%** van de studenten aan de UGent de begeleiding eerder onvoldoende vindt. **5,4%** van de studenten vindt deze onvoldoende. Als we deze resultaten vergelijken met deze van de Vlaamse studenten dan zien we een gelijkaardig resultaat. Een tekortkoming in de begeleiding kan dus zeker een Vlaams probleem genoemd worden.

Wat hiervan de oorzaak is, is moeilijk na te gaan. Een aantal decanen gaven aan dat er een evolutie merkbaar is in de vraag naar begeleiding. Steeds meer studenten hebben nood aan studiebegeleiding. Sommige faculteiten lossen deze verhoogde vraag op door in te zetten op studiebegeleiding in het eerste jaar. De jaren daarna moet de student voldoende zelfstandigheid verworven hebben om met eventuele studieproblemen zelfstandig om te kunnen.

³⁶ Universiteit Gent. 2015. *Vorbereidende documenten Raad van Bestuur 2 oktober 2015*.

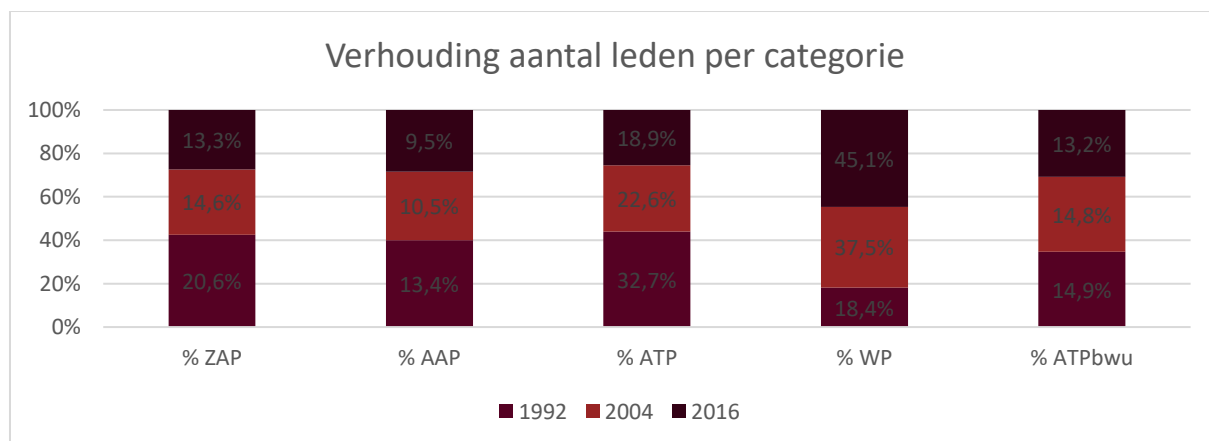
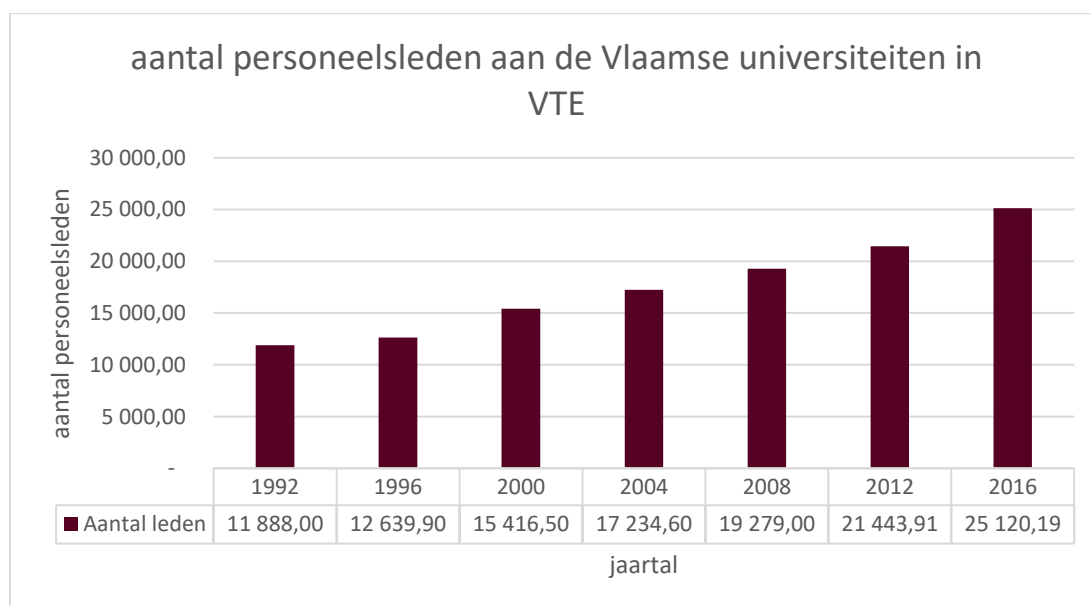
4.2. Trajectbegeleiding

4.3. Personeel

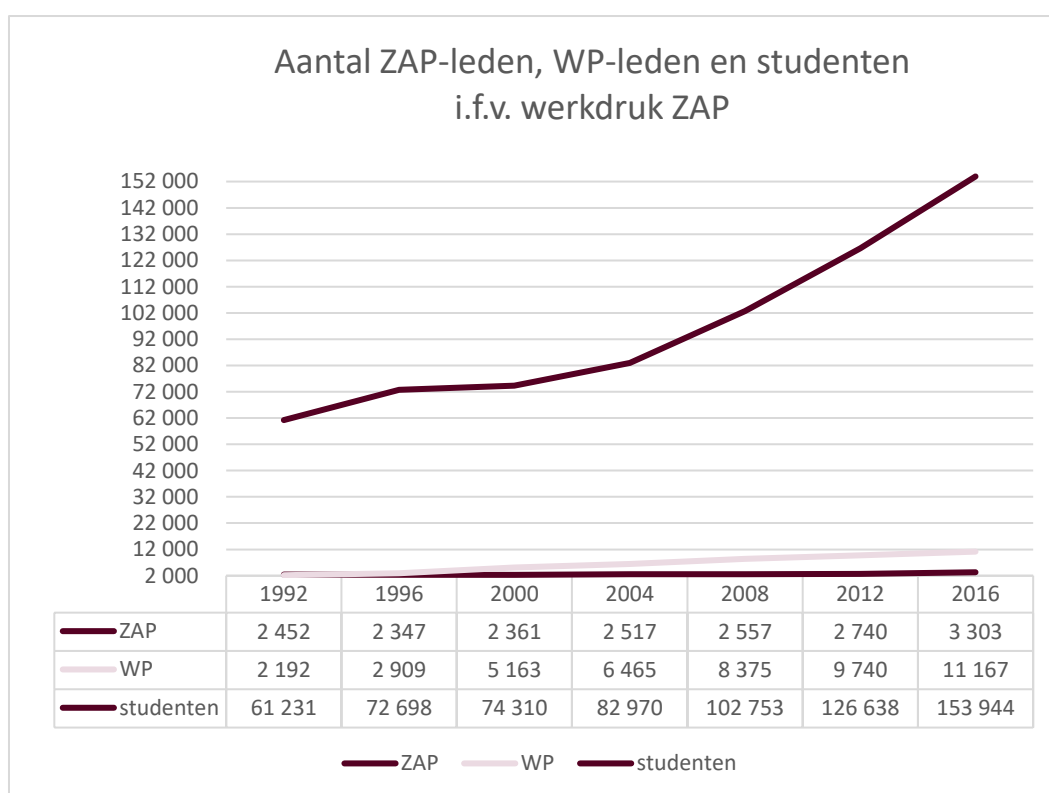
4.3.1. Studentenaantallen en personeelstewerkstelling

In dit onderdeel gaan we na hoeveel studenten er zijn ten opzichte van de hoeveelheid personeelsleden.

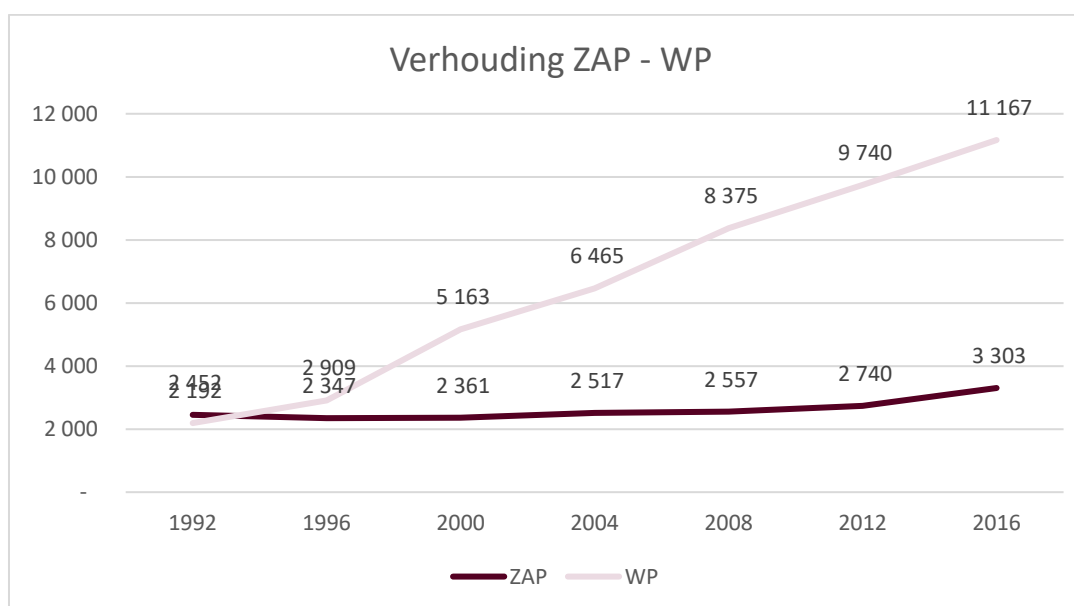
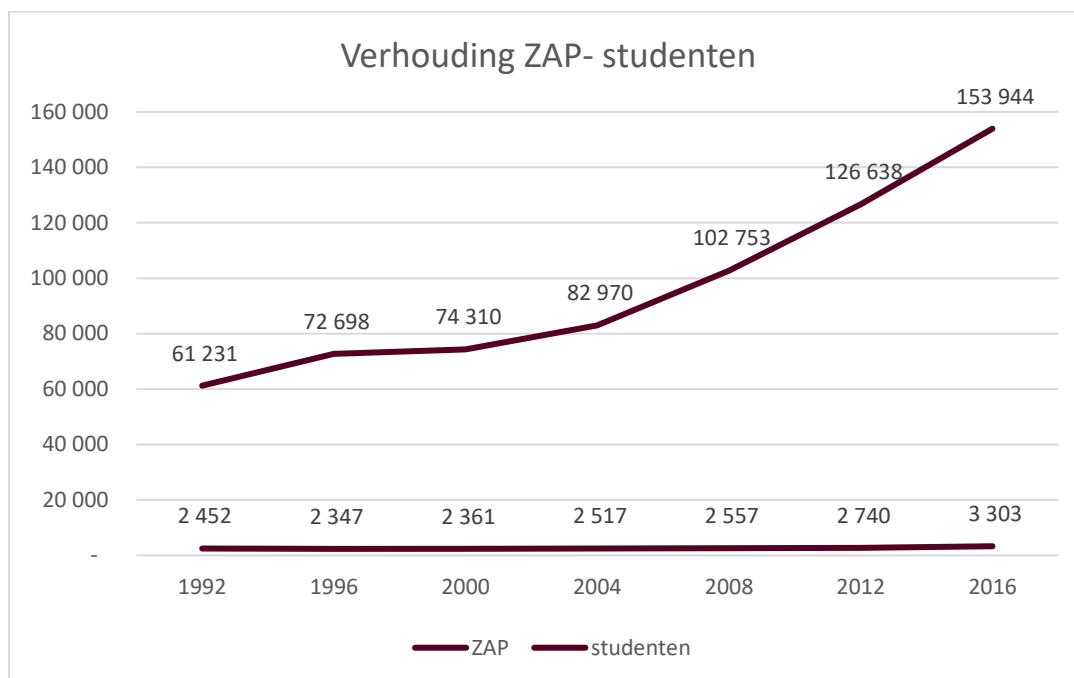
Eerst en vooral stellen we vast dat zowel de VTE's (voltijdse equivalente) tewerkstelling als de VTE's studenten jaarlijks zijn toegenomen. Met VTE's studenten worden studenten bedoeld die het gemiddeld aantal studiepunten opneemt berekend over alle universiteiten. In 2007-2008 was dit bijvoorbeeld 57 studiepunten. In het opgenomen aantal studiepunten zien wij ook een jaarlijkse daling. In 2008-2009 waren dit 56 studiepunten, in 2009-2010 waren dit nog slechts 55 studiepunten.

Op bovenstaande grafiek is duidelijk te zien dat de verhouding van het aandeel ZAP (zelfstandig academisch personeel) de afgelopen 24 jaar is afgenomen met 7,3%. Ook het AAP (assisterend academisch personeel) en het ATP (administratief en technisch personeel) kenden een daling. De enige personeelsgroep die de afgelopen jaren hun aandeel binnen het totale personeelsaanbod heeft zien stijgen is het wetenschappelijk personeel (WP).³⁷

³⁷ Cijfers afkomstig van de VLIR, personeelsstatistieken. <http://www.vlir.be/personeelsstatistieken>

38

Zoals we uit bovenstaande grafieken kunnen opmaken, is de hoeveelheid studenten aan onze Vlaamse universiteiten de afgelopen 24 jaar meer dan verdubbeld. Dit terwijl het zelfstandig

³⁸ Met studenten wordt in deze grafieken actieve inschrijvingen en diplomacontracten bedoeld. Postgraduates zijn in deze cijfers niet opgenomen.

academisch personeel (ZAP) slechts een stijging kende van één derde. Het wetenschappelijk personeel (WP) daarentegen kende een vervijfvoudiging.

Wanneer we dan concreet nagaan hoeveel onderzoekers en studenten er zijn ten opzichte van één prof, dan vinden we volgende ratio's.

	Ratio 1992	Ratio 2016
Aantal onderzoekers tov. 1 prof	0,89	3,38
Aantal studenten tov. 1 prof	24,97	46,61

De overheid heeft ook bepaalde contingeringsnormen opgelegd in verband met de personeelsformatie van het AP (academisch personeel) in artikel 159 van het universiteitsdecreet. Een voorbeeld hiervan is dat het zelfstandig academisch personeel ten hoogste 70 procent van het totaal aantal plaatsen in de formatie van het academisch personeel mag bedragen.³⁹

4.3.1. Werkdruk

In 2013 werd er aan de UGent een grootschalige welzijnsenquête gehouden onder de personeelsleden. Het merendeel van de decanen en onderwijsdirecteuren gaven duidelijk aan dat de werkdruk niet verminderd is.

4.4. Logistieke voorzieningen

4.4.1. Gebouwen

1. Cijfers

In totaal werden in 2015 972 werkaanvragen ingediend bij de Dienst Gebouwen en Facilitair Beheer waarvan er 552 werden uitgevoerd of behandeld.

Een opmerking die hierbij zeker gemaakt dient te worden is dat sommige 'kleinere' aanvragen uitgesteld worden tot een grote verbouwing plaats vindt. Wat dus betekent dat een deel van de 165 niet-aanvaarde aanvragen toch in toekomst behandeld en opgelost zal worden.

³⁹ Vlaamse overheid. 2010. *Werking financiële toestand universiteiten 2010*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/regeringscommissariaat/rapporten/werking-fin-toestand-universiteiten-2010.pdf>)

Eind 2015 werd aan onze universiteit een derde investeringsplan opgesteld. Het doel van dit plan was om tegemoet te komen aan de actuele noden van het bestaande patrimonium. De totale investeringsenveloppe houdt ca. 300 miljoen euro in.

Tijdens de uitvoering van dit investeringsplan (voornamelijk tijdens de tweede helft '23-'28) wordt een stijging van de studentenaantallen verwacht. Deze stijging zal voornamelijk veroorzaakt worden door een toename van het aantal 18-jarigen vanaf 2013 in combinatie met het democratiserend effect.

a) Behoeften auditoria en leszalen

Uit een analyse die werd verricht naar aanleiding van dit investeringsplan bleek dat de UGent momenteel over voldoende capaciteit aan zitplaatsen in de auditoria en leszalen beschikt om aan de huidige vragen tegemoet te komen. Opmerkelijk was wel dat de bezetting van auditoria met meer dan 200 zitplaatsen hoog is, waardoor een toekomstige stijging van de studentenaantallen mogelijks voor problemen kan zorgen. En hoewel de universiteit interactief onderwijs in kleinere groepen actief tracht te promoten, is men er ook van overtuigd dat dit soort onderwijs nooit volledig de plenaire hoorcolleges zal vervangen.

De voorziene oplossing voor dit toekomstig probleem is dan ook het efficiënt en duurzaam gebruik van de bestaande grote auditoria optimaliseren. Ook is men ervan overtuigd dat een daling van het aantal uren hoorcolleges zal plaatsvinden door een grotere differentiatie in werkvormen (bijvoorbeeld het gebruik van online lessen). Maar ook rationalisatie (efficiëntere inzet van personeel door kleine groepen studenten samen te nemen), interdisciplinariteit, het concept van een brede bacheloropleiding en het aanbieden van basisdisciplines aan verschillende opleidingen samen zullen een invloed hebben op het aantal uren hoorcolleges.

Zoals al vermeld zet de UGent expliciet in op activerend leren. Ook dit zal natuurlijk enkele logistieke noden met zich mee brengen. Zo zal er een hogere behoefte zijn aan kleinere leslokalen. Het ontwerpen van infrastructuur dat het multifunctioneel gebruik van lokalen toelaat lijkt hiervoor een mogelijke oplossing te zijn.

Aangezien er een speling is in de capaciteit van leszalen met 20 tot 200 zitplaatsen zal het mogelijk zijn om na afloop van het tweede investeringsplan verouderde en minder kwalitatieve onderwijsinfrastructuur buiten gebruik te stellen om deze te herbestemmen of te renoveren.

b) Behoeften practica

Practicuml lokalen kennen een lage bezetting en benutting. Een rationalisatie van deze lokalen dringt zich dan ook op. Deze lokalen zijn meestal specifiek ingericht en zijn meestal zeer grote lokalen (tot meer dan 600m²). De lokalen zijn dan ook meestal verbonden aan een opleiding, vakgroep of faculteit die ook zelf investeren in toestellen, materiaal en personele ondersteuning.

Zoals enkele decanen aangeven is het rationaliseren van practica lokalen niet altijd even eenvoudig. Het voorbereiden van een practicum vraagt de nodige ruimte en tijd, zo is het niet altijd mogelijk om na een practicum het lokaal vrij te maken. De vraag is dus ook of het rationalisatie beleid dat de UGent wil doorvoeren tegemoet zal komen aan de verhoogde noden dat een hoger studentenaantal met zich meebrengt.

c) Behoeften pc-klassen

Dit punt wordt hieronder aangehaald wanneer we de IT-infrastructuur bespreken.

d) Behoeften bibliotheken

Momenteel is men aan onze universiteit bezig met het centraliseren en herschikken van de diverse vakgroep bibliotheken tot een faculteitsbibliotheek, campusbibliotheek, of thematische bibliotheek. Na afloop van het huidige investeringsplan (plan 2) zou deze centralisatie volgens het centraal bestuur afgerond moeten worden.

Uit de studietijdmetingen kan nagegaan worden hoeveel uur elke student per jaar aan samenwerkend leren besteedt.

	<i>Samenwerkend leren (alles)</i>	<i>Groepswork</i>
<i>BA 1</i>	<i>27u</i>	<i>5u</i>
<i>BA 2</i>	<i>43u</i>	<i>26u</i>
<i>BA 3</i>	<i>99u</i>	<i>67u</i>
<i>MA (per masterjaar)</i>	<i>117u</i>	<i>67u</i>

Samen studeren is een trend die vooral de laatste jaren alsmaar populairder wordt. Ook hiervoor moet de UGent de nodige infrastructuur voorzien. Het is onmiddellijk duidelijk dat de UGent niet kan instaan voor de infrastructuur die dit samenwerkend leren vereist. Het is echter opvallend dat UGent op dit moment slechts met een eerder beperkt aanbod naar de studenten stapt.

Om deze problematiek aan te pakken wil men meer gebruik maken van de nu onderbenutte oppervlaktes. Zo denkt de universiteit eraan een icoonproject op te starten dat de beeldvorming over het onderwijsbeleid van de UGent intern en extern kan ondersteunen.

De UGent voorziet een grondige renovatie van elk leslokaal om de 20 jaar. Een continuering van dit renovatieprogramma is een noodzaak om de kwaliteit van de onderwijsinfrastructuur op peil te

houden. Dit budget zal ook worden aangewend voor de promotie van alternatieve lesvormen en de herinrichting van leszalen in functie van nieuwe onderwijsconcepten.

Een patrimonium vergt dus een continue investeringscyclus om het kwaliteitsniveau van de gebouwen op peil te houden. Een ruwe maar snelle inschatting van het benodigde budget voor de instandhouding van het patrimonium van de UGent gaat uit van volgende hypothese:

- van elke bruto m² exclusief de oppervlakte in huur en gebruik (735.685 m²), wordt de vervangingswaarde gerekend aan 1500 EUR.
- de afschrijvingstermijn van de gebouwen wordt vastgelegd op 33 jaar, m.a.w. de jaarlijkse kosten voor onderhoud en instandhouding bedragen 3%.

Deze werkwijze resulteert in een vereist jaarlijks budget van:

- 2.960.000 EUR voor de instandhouding van de ruimte voor sociale voorzieningen.
- 33.440.227 EUR voor de instandhouding van het overige patrimonium.

Een eerste opmerking die hierbij gemaakt moet worden is dat de overheidstoelage voor investeringen in 2015 slechts ca. 9 miljoen EUR bedroeg.

Een tweede opmerking is dat in deze berekeningen verondersteld wordt dat het volledige patrimonium van de UGent in een goede bouwtechnische conditie is, wat jammer genoeg allesbehalve het geval is. M.a.w. met de jaarlijks benodigde 33,4 miljoen EUR kan het patrimonium louter worden instand gehouden in de toestand zoals die nu is, voor een verbetering van de kwaliteit van de gebouwen zijn extra investeringen in renovatie nodig.

De problematische bouwtechnische conditie aan de UGent werd ook verschillende keren bevestigd door de decanen en onderwijsdirecteurs. In 2007 werd er een analyse gemaakt van de toestand van het patrimonium. 47 van de 73 gebouwen werden ondermaats tot slecht beoordeeld. Dit komt neer op 423.000 van de 656.000m² gequoteerde oppervlakte. In 2014 is er een duidelijke afname merkbaar van de heel lage scores maar 44 van de 82 gebouwen scoren nog steeds ondermaats tot slecht of 415.000 m² van de 649.000 m² gequoteerde oppervlakte. ^{40 41}

2. Studenten

In de studentenenquête werd nagegaan hoe studenten de kwaliteit van hun leslokalen/ auditoria/ laboratoria/ andere lesruimtes vinden.

⁴⁰ *Noot: gebouwen die in 2014-2015 in totaalrenovatie zijn (bv Ledeganck en centrale bibliotheek) of waarvoor een vervangende nieuwbouw in opbouw was (bv blok A UZ, labo in Melle) zijn niet meer gescoord in 2014.*

⁴¹ DGFB UGent. Oktober 2015. *ONROEREND BELEIDSPLAN 2019-2028.*

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent	0,8%	2,6%	10,3%	30,9%	48,7%	6,7%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	0,9%	3,2%	9,9%	27,2%	47,2%	11,6%
Totaal Vlaanderen	0,8%	2,8%	10,2%	29,8%	48,3%	8,2%

4.4.2. Materiaal

1. Studenten

In de enquête voor studenten hebben we nagevraagd wat de studenten vinden van het materiaal dat in hun opleiding wordt voorzien voor lessen/taken/labo's/practica. Voorbeelden hiervan zijn hoofdtelefoons, werktuigen, aangepaste kledij, labomateriaal, ...

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent	0,8%	1,7%	6,5%	27,7%	55,3%	8,1%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	1,3%	2,5%	8,3%	27,4%	50,8%	9,8%
Totaal Vlaanderen	0,9%	1,9%	7,0%	27,6%	53,9%	8,6%

2. Centraal bestuur

Aan bepaalde faculteiten kregen we te horen dat de aangereikte financiële middelen voor onderwijs ontoereikend waren om het nodige studiemateriaal te kunnen voorzien. Een systematische oplossing hiervoor die in een paar faculteiten merkbaar was, is het gebruiken van onderzoeksmateriaal voor onderwijsdoeleinden.

Opvallend was dat dit ook gebeurde met het personeel. Personeel dat werd aangesteld voor onderzoek (soms door externe bedrijven voor onderzoek) werd ook ingezet op vlak van onderwijs. En hoewel de decanen en onderwijsdirecteuren aangaven dat dit voor het gros van het personeel een verrijking is naast hun onderzoek aangelegenheden, dwingt het ons toch op te merken dat deze structurele oplossing bepaalde financiële tekortkomingen mogelijks verbergt.

4.4.3. IT- infrastructuur

1. Studenten

In de enquête hebben we gepolst naar IT-infrastructuur. Vinden studenten deze voldoende of is er een nood aan verbetering van de kwaliteit of een verhoging in kwantiteit.

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent	1,2%	3,4%	11,4%	27,3%	47,8%	8,8%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	2,4%	5,0%	12,5%	28,0%	41,9%	10,2%
Totaal Vlaanderen	1,6%	4,0%	11,8%	27,6%	45,7%	9,3%

2. Cijfers en bestuur

Onze universiteit telt maar liefst 29 PC-klassen van diverse groottes. Bij het opmaken van het onroerend beleidsplan in oktober 2015 werd nagegaan of er een nood is aan extra pc-klassen. Uit gegevens van het centraal roosteringsysteem blijkt dat de pc-klassen gemiddeld minder dan de helft van de tijd bezet zijn voor colleges. Er lijkt bijgevolg voor het centraal bestuur geen nood aan extra pc-klassen.

Er werd wel een behoefte gedetecteerd aan pc-examinatieruimtes met grote capaciteit (>100 zitplaatsen). Op campus de Sterre wordt, na de ingebruikname van de vernieuwde S5, een overmaat aan pc-klassen verwacht. Bijgevolg doet de kans zich voor om de slechtst functionerende of minst kwalitatieve pc-klassen buiten gebruik te stellen of te herbestemmen tot bijvoorbeeld werkruimten voor studenten.

Ook werd toen beslist om een werkgroep op te richten om de toekomst van de pc-klassen en methodes voor een efficiënter beheer ervan in kaart te brengen.

Onze universiteit wil ook meer inzetten op het gebruik van videomateriaal als 'good practice'. Hiervoor moet natuurlijk wel de nodige technische apparatuur worden voorzien.

Voor de installatie en vervanging van audiovisuele apparatuur in de leszalen werden dan ook de benodigde bedragen voorzien in de werkingsbegroting (werkingsbudget DGFB).⁴²

⁴² DGFB UGent. Oktober 2015. *ONROEREND BELEIDSPLAN 2019-2028*.

5. De tweejarige master

Oorspronkelijk ging er in dossier geen deel worden opgenomen over de tweejarige master. Uit de gesprekken met de decanen en onderwijsdirecteuren, kwam deze problematiek echter relatief snel naar boven drijven. De faculteit Economie en Bedrijfskunde bracht de tweejarige master zelf naar boven in het gesprek. Op basis van dit gesprek daarvan werd de tweejarige master ook in de andere gesprekken aangehaald. Het oordeel was vrij unaniem. Een éénjarige master is een vermindering in kwaliteit voor de opleiding an sich -en levert de opleidingen op internationaal niveau een concurrentienadeel op. Daarom werd dit onderdeel ook opgenomen in het dossier. Immers, de beslissing van de Vlaamse regering om aan bepaalde opleidingen geen tweejarige master toe te kennen, is deels gebaseerd op financiële gronden. Dit zal hier in dit onderdeel aangetoond worden. Dit onderwerp is aangehaald bij de faculteit Economie en Bedrijfskunde, Politieke en Sociale Wetenschappen en Letteren en Wijsbegeerte. Dit zijn de faculteiten die in Universiteit Gent in het bezit zijn van opleidingen met een eenjarige master. De faculteit Architectuur en Ingenieurswetenschappen is eveneens in het bezit van één opleiding met een éénjarige master, namelijk industrieel ingenieur. Bij deze faculteit is de problematiek echter niet bevraagd.

In de enquête onder de studenten is er geen vraag opgenomen in verband met de tweejarige master. De visie van de studenten hieromtrent is dus niet volledig, al kunnen we wel verwijzen naar het laatste standpunt van de Vlaamse Vereniging van Studenten.⁴³ De onderstaande informatie is dus voornamelijk gebaseerd op de gesprekken met de decanen en onderwijsdirecteuren en op de aanvraagformuliers van de verschillende faculteiten. Op basis van de gesprekken en op basis van het onderzoek dat geleverd is voor de aanvraagdossiers in 2011, zullen we zeer summier de argumenten aanhalen ten voordele van een tweejarige master.⁴⁴

De huidige indeling van ons Vlaamse hoger onderwijs en master-bachelor structuur kent een lange voorgeschiedenis. De Bologna verklaring uit 2003 en het daaruit voortvloeiende Bologna proces, hertekende de Europese onderwijsruimte. Vanaf nu zouden de Europese hoger onderwijsinstellingen de algemene bachelor en master-structuur in hun opleidingen in bouwen.⁴⁵ Binnen het Vlaamse hoger onderwijs werd er toen gekozen om voor enkele universitaire opleidingen met 3+1 structuur te werken, d.w.z. een driejarige bachelor en hierop volgend een eenjarige master. In 2005 werden er echter interuniversitaire onderhandelingen gestart om die opleidingen uit te breiden gezien zij onder andere met een eenjarige master niet meer voldeden aan de internationale kwaliteitsvereisten.⁴⁶

⁴³VVS. 2017. "Onderwijs" Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.vvs.ac/onderwijs>).

⁴⁴Aanvraag tot uitbreiding studieomvang van de masteropleiding in de EU Studies; Aanvraagdossier tot uitbreiding studieomvang van de masteropleidingen in de Politieke Wetenschappen; Gezamenlijk aanvraagdossier tweejarige master toegepaste economische wetenschappen.

⁴⁵Vlaamse overheid. 14 augustus 2003. *Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13425#276149>). Onderafdeling 3bis. Art. 63bis tot Art. 63 octies.

⁴⁶VVS. 2017. "Tweejarige master" Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.vvs.ac/tweejarige-master>).

Enkele opleidingen zouden in de komende jaren een tweejarige master toegewezen krijgen zoals bijvoorbeeld in 2007 de master fysica, de master wiskunde, de master informatica, de master geologie etc.⁴⁷

In 2011 werd er nogmaals een gezamenlijk dossier ingediend om voor het grootste deel van de opleidingen die tot dan toe een eenjarige master kenden, ook een tweejarige master te laten toewijzen.⁴⁸ Zes hogescholen en vijf universiteiten dienden een aanvraagdossier in om de studieduur van 61 masteropleidingen uit te breiden. Dit ging voornamelijk over opleidingen in de humane wetenschappen. Daarvan gaf de erkenningscommissie, bevoegd om te controleren of de aanvragen voldoen aan alle voorwaarden zoals decretaal vastgelegd in 2003, 57 positieve adviezen.⁴⁹ De Vlaamse regering oordeelde toen dat de uitbreiding financieel en sociaal niet wenselijk was en de tweejarige master werd bijgevolg niet ingevoerd.⁵⁰

Zoals reeds gehaald, wordt dit door de desbetreffende faculteiten als een groot gemis ervaren. De kwaliteit die zij zouden willen bieden in hun opleidingen kan door de eenjarige master niet gegeven worden. Hier zijn een aantal argumenten voor op te brengen.

Ten eerste zouden de leerresultaten van de bestaande masteropleidingen niet optimaal bereikt kunnen worden binnen de huidige studieomvang. Op Vlaams niveau werden er voor de verschillende opleidingen DLR's (domeinspecifieke leerresultatenkaders of *learning outcomes*) vastgelegd. Dit zijn de beoogde doelstellingen die een opleiding aan de student hoort te hebben bijgebracht.

In 2011 deed men onderzoek naar de studeerbaarheid en haalbaarheid van enkele van deze eenjarige masters. Uit dit onderzoek blijkt dat om deze beoogde doelstellingen te bereiken, er een studieomvang van meer dan 1500-1800 uren (60 studiepunten) nodig zou moeten zijn. Een tweejarige master geeft de kans om deze leerresultaten gedegen te behalen en de huidige kwaliteit van de richtingen te optimaliseren.

Ten tweede blijkt ook dat een groot deel van de studenten zijn studies niet binnen het modeltraject kan afronden. Daarbij verwijst men in de aanvraagdossiers terug naar de moeilijk te behalen leerresultaten binnen het kader van 60 studiepunten. De onderstaande grafiek geeft bijvoorbeeld

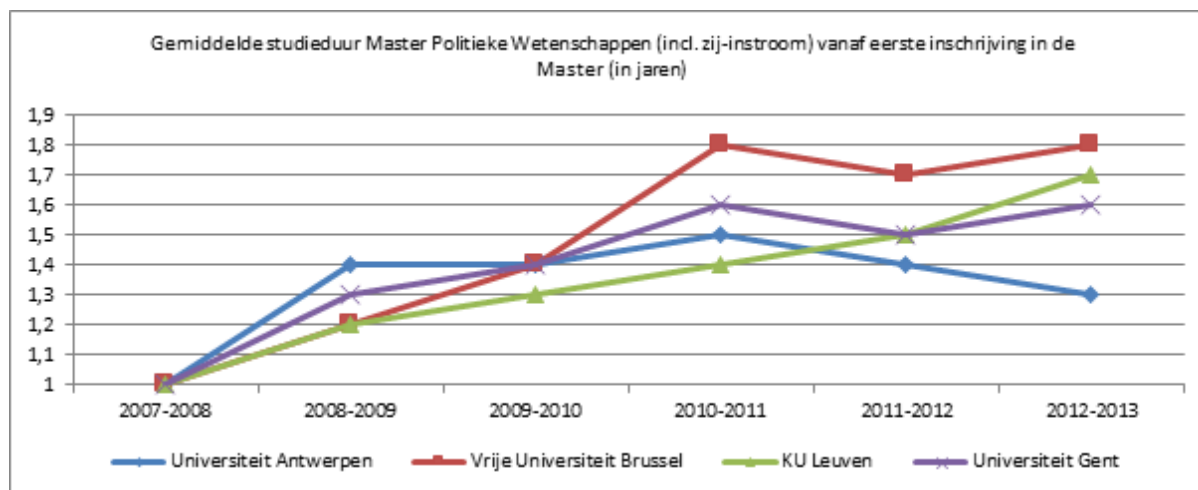
⁴⁷ Vlaamse overheid. 16 februari 2007. "Nog eens zes opleidingen mogen tweejarige master inrichten." Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<https://www.vlaanderen.be/nl/vlaamse-overheid/persberichten/nog-eens-zes-opleidingen-mogen-tweejarige-master-inrichten>).

⁴⁸ VLUHR. 2011. "De studieomvang van de masteropleidingen." Geraadpleegd op 7 maart 2017 (http://www.vlir.be/media/docs/Onderwijs/persbericht_tweejarige_masters.pdf).

⁴⁹ Vlaamse onderwijs. 2012. *Jaarverslag van de erkenningscommissie hoger onderwijs*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/erkeningscommissie/EC-jaarverslag-2012-definitief.pdf>).

⁵⁰ Vlaamse regering. 2012. *Handelingen plenaire vergadering van 13 juni 2012*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (http://docs.vlaamsparlement.be/docs/handelingen_plenaire/2011-2012/plen040-13062012.pdf).

weer hoe lang een student er gemiddeld over doet om zijn studies af om zijn éénjarige master af te ronden.

Ten derde zouden de afgeleverde masterproeven van een hogere kwaliteit kunnen zijn mochten ze kunnen geschreven worden binnen deze tweejarige master. De begeleiding zou immers gestructureerder en intensiever kunnen verlopen. In een eenjarige master heeft men bovendien het probleem dat men zowel de specifieke onderzoekscompetenties hoort te krijgen voor het maken van de masterscriptie, alsook de masterscriptie zelf al meteen hoort te schrijven binnen het tijdsbestek van één jaar.

Ten vierde zou een tweejarige master de mogelijkheid geven om veel meer interdisciplinair en multidisciplinair te werken. Door de uitbreiding naar een tweejarige master wordt, bijvoorbeeld, de mogelijkheid geboden tot het verwerven van competenties in meerdere functionele domeinen of tot verbreding naar relevante, gerelateerde domeinen.

Ten vijfde verlaagt een eenjarige master de concurrentiepositie van de Vlaamse opleidingen. Internationale *benchmarking* leert ons immers dat voor de desbetreffende humane opleidingen een tweejarige master de regel en een eenjarige de uitzondering is. Wanneer men zelfs kijkt naar de nationale context blijkt dit eerder uitzonderlijk te zijn gezien gelijkaardige opleidingen in Franstalige België wel in het bezit zijn van een tweejarige master. Enkel in Nederland is de masteropleiding nog dikwijls in 60 studiepunten georganiseerd. Daarbij moeten we wel de nuance maken dat in Nederland veel meer het concept van de onderzoeksmaster wordt gehanteerd waarbij een selectie van studenten kan verder studeren om veelal in onderzoek te eindigen.

Er wordt hierbij gevreesd dat deze Vlaamse masteropleidingen in het buitenland niet aanzien zullen worden als volwaardige diploma's. Deze afwijking van de Europese norm zou overigens ook problemen kunnen opleveren voor het behalen van een internationale accreditatie.

Al deze argumenten zijn zeer kort en beperkt aangehaald, het dossier beoogt immers geen pleidooi voor de tweejarige master. Het is opgenomen in dit dossier omdat onder andere financiële argumenten hier aan de grondslag liggen en omdat het volgens de decanen en onderwijsdirecteurs

zo'n belangrijk aspect in de kwaliteitszorg is. Voor een uitgebreider onderzoek en meer argumenten over de tweejarige masters, verwijzen door naar de aanvraagdossiers.

6.Conclusie

Twintig procent van de studenten die een studentenjob uitoefenen om hun studies te financieren hebben te weinig tijd voor de studies, deels door de uitoefening van een job. Dat blijkt uit de grote enquête van de Gentse Studentenraad die werd ingevuld door meer dan 7000 Vlaamse studenten. In de enquête werd gepeild naar de invloed van de onderfinanciering van het hoger onderwijs op de studenten.

De Gentse Studentenraad streeft naar kwaliteitsvol en toegankelijk onderwijs. Aangezien een aantal centrale studentenvertegenwoordigers vanuit het centraal bestuur signalen hadden opgevangen met betrekking tot tekortkomingen in de financiering, besloten wij, als Gentse Studentenraad, hier onderzoek rond te doen.

Na een grondig onderzoek van de bestaande financieringsvormen en de tekortkomingen, besloten we de werkelijke tekortkomingen na te gaan aan de hand van een enquête en gesprekken met het centraal bestuur van onze universiteit. Zoals al vermeld had de enquête 7 300 respondenten waarvan meer dan 60% van de Universiteit Gent afkomstig.

Een eerste belangrijke opmerking die we bij het gehele dossier wensen te maken is het gebrek aan gegevens en data waarover de instelling en overheid beschikken. Hierbij hebben we het voornamelijk over data met betrekking tot de toegankelijkheid van ons hoger onderwijs. De overheid beweert toegankelijk onderwijs aan te bieden maar kan deze bewering niet staven met de nodige cijfers.

Een tweede bemerking betreft het huidige financieringssysteem. Het grootste deel van de middelen voor het onderwijs zelf, komt uit de werkingstoelage die de instellingen ontvangen. Het huidige systeem, dat nu reeds negen jaar bestaat, is misschien toe aan een herziening. De evaluatie van het decreet uit 2015 uitte dan ook enkele zeer terechte bedenkingen. Onze analyse toont aan dat de onderfinanciering van het hoger onderwijs risico's inhoudt voor zowel de kwaliteit van ons onderwijs als diens toegankelijkheid.

Het is desalniettemin vrij moeilijk om echt te kunnen evalueren of dit nu puur aan het financieringsdecreet zelf ligt. Er zijn immers de laatste jaren heel wat zaken weggevallen die decretaal binnen dit financieringsdecreet waren vastgelegd.

Het wegvallen van het klikmechanisme is daarvan het bekendste voorbeeld en kostte alle hoger onderwijsinstellingen tezamen 74 miljoen euro. De vertraging en de tijdelijke schrapping van de sociale toelage kostte de instellingen dan weer 5,6 miljoen euro. Dit zijn nu toevallig twee aspecten die iets vaker in de belangstelling staan.

Er zijn echter ook schrappingen die minder bekend zijn. Wij willen in de verf zetten dat er ook eenvoudigweg besparingen zijn doorgevoerd op de werkingsmiddelen van de instellingen. In 2011 en 2015 was dit 89,9 miljoen euro die de hoger onderwijsinstellingen misliepen.

Enkele zaken werden later weer heringevoerd zoals de sociale toelage in 2016 of de klik die in 2017 wel opnieuw werd doorgevoerd. Men mag daarbij echter niet in de val trappen te denken dat de daardoor gemaakte financiële put is gedicht. De herinvoering van bepaalde zaken is immers iets waar de instellingen dat jaar decretaal recht op hadden en compenseert geen gemiste middelen uit het verleden.

De volgende vraag dringt zich dan ook op: kunnen we wel spreken van een structurele onderfinanciering wanneer er van tijd tot tijd bepaalde zaken worden geschrapt zoals in het dossier en de nota opgesomd?

Deze zaken zijn immers decretaal vastgelegd en vormen dus deel van het financieringsdecreet. Het is dan ook zeer moeilijk om te evalueren of onderfinanciering een inherent onderdeel is van het huidige financieringssysteem. Het wordt immers niet ten volle uitgevoerd.

Wanneer we nogmaals een blik werpen op het financieringssysteem en de door de VLIR aangehaalde pijnpunten, dan zien we dat er toch enkele zaken structureel van aard zijn. Zo hebben we ten eerste de jarenlange onderindexering, dit leverde een tekort op van 389 miljoen. Ten tweede hebben we het tekort in de logistieke voorzieningen. De overheid dekt slechts 20% van de werkelijke kost. De overige vier vijfde moeten de hoger onderwijsinstellingen zelf bekostigen. Gezien het herstellen en renoveren van gebouwen aanzienlijke bedragen vraagt, levert dit ofwel aanzienlijke tekorten ofwel harde keuzes op. Wanneer er dan ook rondgevraagd werd bij enkele centrale beleidsmakers en decanen aan UGent over wat zij een van de meest prangende zaken vonden, gaven zij aan dat een herinvestering in de logistieke voorzieningen waarschijnlijk het meeste aandacht zou moeten verdienen.

Los van deze onderfinanciering hebben we natuurlijk nog de verhoging van het inschrijvingsgeld, die ook werd ingevoerd als besparingsmaatregel door de Vlaamse regering. Bij meer dan 30% van de ondervraagde studenten is het betalen van dit inschrijvingsgeld een financieel probleem, een cijfer dat de toegankelijkheid van ons onderwijs in vraag kan doen stellen.

We mogen in dit hele dossier niet vergeten dat een investering in onderwijs een duurzame en rendabele investering is. Een investering die de samenleving ten goede komt. Gemiddeld in de OESO-landen maakt de publieke sector 90.000 dollar winst voor een man met een diploma hoger onderwijs en 55.000 dollar voor een vrouw.⁵¹

⁵¹ OECD. 2011. *Education at a Glance 2011 OECD indicators*. Geraadpleegd op 7 maart 2017 (<http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/48631582.pdf>).

De Gentse Studentenraad wil dan ook een halt toeroepen aan de besparingen en een herinvestering in onderwijs zien. Het risico op een tekortschieten in zowel de kwaliteit als de toegankelijkheid van ons onderwijs moet weggewerkt worden.

De kost van studeren: jouw stem telt!

De kost van studeren: jouw stem telt!

Beste student,

Wij willen je graag vragen om even 5 minuten de tijd te nemen om deze vragenlijst in te vullen over de kosten van je hoger onderwijs. Als studentenvertegenwoordigers staan wij elke dag klaar om jouw belangen te verdedigen, en daarvoor hebben wij jouw stem nodig. We willen je nu deze vragen stellen over je studiekosten en studiegeld, zodat we met jouw antwoorden rekening kunnen houden! We garanderen dat al je antwoorden anoniem verwerkt worden.

Alvast bedankt!

*Vereist

Inleidende vragen

Eerst willen we je iets meer vragen over jezelf. We garanderen absolute anonimiteit en zullen dan ook nooit je naam vragen.

Untitled section

Hoe oud ben je? *

Markeer slechts één ovaal.

- Jonger dan 18
- 18-21 jaar
- 22-25 jaar
- 26-28 jaar
- Ouder dan 28 jaar

Dit is een vereiste vraag

Wat is je geslacht? *

Markeer slechts één ovaal.

- Man
- Vrouw
- Anders:

Dit is een vereiste vraag

Aan welke hogeschool of universiteit studeer je? *

Markeer slechts één ovaal.

- Artevelde Hogeschool

- Odisee Hogeschool
- Erasmushogeschool Brussel
- Hogere Zeevaartschool
- Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
- PXL Hogeschool
- Hogeschool Gent
- Hogeschool West-Vlaanderen
- LUCA School of Arts
- Karel De Grote Hogeschool
- Katholieke Hogeschool Vives Noord
- Thomas More Kempen
- Thomas More Mechelen-Antwerpen
- Katholieke Hogeschool Vives Zuid
- UC Leuven-Limburg
- Katholieke Universiteit Leuven
- Transnationale Universiteit Limburg
- Universiteit Hasselt
- Universiteit Antwerpen
- Universiteit Gent
- Vrije Universiteit Brussel

Dit is een vereiste vraag

Op welke locatie heb je voornamelijk les? *

Markeer slechts één ovaal.

- Hasselt
- Leuven
- Antwerpen
- Brussel
- Mechelen
- Gent
- Kortrijk
- Geel
- Brugge
- Roeselare
- Anders:

Dit is een vereiste vraag

Waar woon je door de week in het academie/cursus-jaar? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ik zit op een kamer in een huis, uitgebaat door privépersonen.
- Ik zit op een studentenresidentie, uitgebaat door mijn hogeschool of universiteit.
- Ik woon in de omgeving van de campus, bij mijn gezin/familie of alleen.

- Ik heb een alternatieve woonvorm (co-housing,...).
- Ik woon bij mijn gezin/familie of alleen en pendel naar de campus.

Dit is een vereiste vraag

Wat is het hoogste behaalde diploma van je moeder? *

Markeer slechts één ovaal.

- Geen diploma of lager onderwijs
- Lager secundair
- Hoger secundair
- Hoger beroepsonderwijs
- Bachelor
- Master
- Doctoraat

Dit is een vereiste vraag

Wat is het hoogste behaalde diploma van je vader? *

Markeer slechts één ovaal.

- Geen diploma of lager onderwijs
- Lager secundair
- Hoger secundair
- Hoger beroepsonderwijs
- Bachelor
- Master
- Doctoraat

Dit is een vereiste vraag

Ontvang je een studiebeurs? *

Hier kan je meer informatie vinden over de criteria om een beurs te krijgen:

<http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/studiegelden#verminderd-studiegeld>

Markeer slechts één ovaal.

- Ja, een volledige studiebeurs.
- Ja, ik ben een bijna beursstudent.
- Nee.
- Ik weet het niet.

Dit is een vereiste vraag

Kosten van studeren

De volgende vragen gaan over de kosten van studeren. Gelieve het antwoord aan te duiden dat het meest overeenkomt met je situatie.

Ik betaal mijn inschrijvingsgeld zelf *

Met 'zelf betalen' bedoelen we dat je dit betaalt met geld dat je zelf verdiend heb.

Markeer slechts één ovaal.

- Volledig
- Deels
- Ik betaal hiervan niets zelf

Dit is een vereiste vraag

Ik betaal mijn huisvesting zelf *

Met 'zelf betalen' bedoelen we dat je dit betaalt met geld dat je zelf verdiend heb. We bedoelen hiermee de huur en andere kosten als je 'op kot' woont, een huis deelt met vrienden, alleen woont of een deel bijdraagt aan je gezin/familie voor je kost/inwoon.

Markeer slechts één ovaal.

- Volledig
- Deels
- Ik betaal hiervan niets zelf

Dit is een vereiste vraag

Ik betaal mijn studiemateriaal (boeken, cursussen, praktijkmateriaal) zelf *

Met 'zelf betalen' bedoelen we dat je dit betaalt met geld dat je zelf verdiend heb.

Markeer slechts één ovaal.

- Volledig
- Deels
- Ik betaal hiervan niets zelf

Dit is een vereiste vraag

Ik betaal zelf voor mijn winkeluitleg, transport, ontspanning,... *

Met 'zelf betalen' bedoelen we dat je dit betaalt met geld dat je zelf verdiend heb. Hieronder valt ook de kost van je transport als je pendelt naar je opleiding.

Markeer slechts één ovaal.

- Volledig
- Deels
- Ik betaal hiervan niets zelf

Dit is een vereiste vraag

Studentenwerk

Gelieve het antwoord aan te duiden dat het meest overeenkomt met je situatie.

Voer je een studentenjob uit of heb je er één uitgevoerd terwijl je studeerde aan het hoger onderwijs? *

Hiermee bedoelen we werk onder het jobstudentenstatuut (waarbij je alleen solidariteitsbijdragen betaalt) bijvoorbeeld in de week, in het weekend, in vakanties of een combinatie hiervan.

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
- Nee Ga naar vraag 16.

Dit is een vereiste vraag

Je oefent (of oefende) een studentenjob uit.

Gelieve het antwoord aan te duiden dat het meest overeenkomt met je situatie.

Hoe ervaren of ervoer je de combinatie van je studies met je studentenjob? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ik hou voldoende tijd over voor mijn studies.
- Ik kan minder tijd in mijn studies investeren door de combinatie met een studentenjob.
- Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, deels door de combinatie met een studentenjob.
- Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, volledig door de combinatie met een studentenjob.
- Anders:

Dit is een vereiste vraag

Voer(de) je deze studentenjob uit om (een deel van) de kosten voor je studies te kunnen betalen? *

Met deze kosten bedoelen we inschrijvingsgeld, studiemateriaal, leefkosten, andere studiekosten,...

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
- Nee

Dit is een vereiste vraag

Inschrijvingsgeld en onderwijskenmerken

Gelieve het antwoord aan te duiden dat het meest overeenkomt met je situatie.

Het inschrijvingsgeld is vorig academiejaar verhoogd van 619 naar 890 euro. *

(Voor studenten die noch bijna-beursstudent zijn, noch beursstudent)

Markeer slechts één ovaal.

- Dit is voor mijn ouders een financieel probleem.
- Dit is voor mij een financieel probleem, maar het was uiteindelijk geen drempel.

- Dit is voor mij een financieel probleem en een drempel om aan mijn studies te beginnen.
- Dit is voor mij geen financieel probleem.
- Dit is voor mijn ouders geen financieel probleem.

Dit is een vereiste vraag

Ondervind je problemen bij het financieren van je studies (Inschrijvingsgeld, huisvesting, studiemateriaal, leefkosten en andere studiekosten)? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja.
- Nee.
- Nee, mijn ouders financieren mijn studies volledig.

Dit is een vereiste vraag

Hoe ervaar je de begeleiding in je opleiding? *

We bedoelen hierbij de begeleiding die je krijgt bij papers, werkstukken, werkcolleges, praktijk, labo's, groepswerken.

Markeer slechts één ovaal.

- Ruim voldoende
- Voldoende
- Eerder voldoende
- Eerder onvoldoende
- Onvoldoende
- Ruim onvoldoende

Dit is een vereiste vraag

Hoe ervaar je de IT-infrastructuur in je hogeschool of universiteit? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ruim voldoende
- Voldoende
- Eerder voldoende
- Eerder onvoldoende
- Onvoldoende
- Ruim onvoldoende

Dit is een vereiste vraag

Je lessen/colleges

Hoe zou je de grootte van de groep studenten tijdens je lessen/colleges omschrijven? (met een grote les-/collegegroep bedoelen we meer dan 50 studenten, met een kleine lesgroep bedoelen we minder dan 50 studenten) *

Markeer slechts één ovaal.

- Ik volg al mijn lessen in grote groepen. Ga naar vraag 24.
- Ik volg de meerderheid van mijn lessen in grote groepen. Ga naar vraag 21.
- Mijn lessen zijn ongeveer gelijk verdeeld tussen grote en kleine groepen. Ga naar vraag 21.
- Ik volg de meerderheid van mijn lessen in kleine groepen. Ga naar vraag 21.
- Ik volg al mijn lessen in kleine groepen. Ga naar vraag 26.

Dit is een vereiste vraag

Je volgt lessen/colleges in grote en kleine groepen.

Hoe ervaar je grote les-/collegegroepen? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ik ervaar deze als positief maar ga hierdoor niet vaker naar de les.
- Ik ervaar deze als positief en ga hierdoor zelfs vaker naar de les.
- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms positief is.
- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms problemen geeft.
- Ik ondervind soms problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind soms problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.

Dit is een vereiste vraag

Hoe ervaar je kleine les-/collegegroepen? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ik ervaar deze als positief maar ga hierdoor niet vaker naar de les.
- Ik ervaar deze als positief en ga hierdoor zelfs vaker naar de les.
- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms positief is.
- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms problemen geeft.
- Ik ondervind soms problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind soms problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.

Dit is een vereiste vraag

Eventuele opmerkingen:

Dit is een vereiste vraag

Ga naar vraag 28.

Je volgt lessen/colleges in grote groepen.

Hoe ervaar je grote les-/collegegroepen? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ik ervaar deze als positief maar ga hierdoor niet vaker naar de les.
- Ik ervaar deze als positief en ga hierdoor zelfs vaker naar de les.
- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms positief is.
- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms problemen geeft.
- Ik ondervind soms problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind soms problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.

Dit is een vereiste vraag

Eventuele opmerkingen:

Dit is een vereiste vraag

Ga naar vraag 28.

Je volgt les in kleine groepen.

Hoe ervaar je kleine les-/collegegroepen? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ik ervaar deze als positief maar ga hierdoor niet vaker naar de les.
- Ik ervaar deze als positief en ga hierdoor zelfs vaker naar de les.
- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms positief is.

- Ik ondervind zelf geen verschil tussen grote en kleine lesgroepen, maar denk dat dit voor mijn medestudenten soms problemen geeft.
- Ik ondervind soms problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind soms problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen maar ga hierdoor niet minder vaak naar de les.
- Ik ondervind regelmatig problemen en ga hierdoor minder vaak naar de les.

Dit is een vereiste vraag

Eventuele opmerkingen:

Dit is een vereiste vraag

Kwaliteit leslokalen

Ik ervaar de kwaliteit van de leslokalen/auditoria/laboratoria/andere lesruimtes als: *

Markeer slechts één ovaal.

- Ruim voldoende
- Voldoende
- Eerder voldoende
- Eerder onvoldoende
- Onvoldoende
- Ruim onvoldoende

Dit is een vereiste vraag

Ik vind de kwaliteit van het materiaal dat mijn opleiding voorziet voor mijn lessen/taken/labo's/practica (hoofdtelefoons, werktuigen, aangepaste kledij, labomateriaal, ...): *

Markeer slechts één ovaal.

- Ruim voldoende
- Voldoende
- Eerder voldoende
- Eerder onvoldoende
- Onvoldoende
- Ruim onvoldoende

Dit is een vereiste vraag

Eventuele verdere studies?

Gelieve het antwoord aan te duiden dat het meest overeenkomt met je situatie.

Wil je na het behalen van het diploma van je huidige studie nog verder studeren? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja Ga naar vraag 31.
- Nee Ga naar vraag 32.

Dit is een vereiste vraag

Je wilt graag nog verder studeren na je huidige studie.

Gelieve het antwoord aan te duiden dat het meest overeenkomt met je situatie.

Is het betalen van die bijkomende studie een drempel voor jou? *

Markeer slechts één ovaal.

- Ja
- Nee

Dit is een vereiste vraag

Stelling

Met welke van de volgende stellingen sluit je standpunt het meeste aan? *

Markeer slechts één ovaal.

- De overheid investeert ruim voldoende in hoger onderwijs
- De overheid investeert voldoende in hoger onderwijs
- De overheid investeert eerder voldoende in hoger onderwijs
- De overheid investeert eerder onvoldoende in hoger onderwijs
- De overheid investeert onvoldoende in hoger onderwijs
- De overheid investeert ruim onvoldoende in hoger onderwijs
- Ik weet het niet

Dit is een vereiste vraag

Verzend nooit wachtwoorden via Google Formulieren.

Mogelijk gemaakt door

Google Formulieren

Dit formulier is gemaakt in Vlaamse Vereniging van Studenten.

[Misbruik rapporteren](#) - [Servicevoorwaarden](#) - [Aanvullende voorwaarden](#)

Ondersteuning voor schermlezer ingeschakeld.

Algemene kwaliteit onderwijs

- Hoe zou u kwaliteitsvol onderwijs omschrijven?
- Wat zijn voor u de belangrijkste eigenschappen waar onderwijs aan moet voldoen om kwaliteitsvol te zijn?
- En heeft u het gevoel dat u en uw faculteit aan die voorwaarden kunnen voldoen?
- Wat zou volgens u de ideale situatie dan weer zijn?
- Hoe problematisch vindt u dat u niet in deze ideale situatie zit en waarom?
- Heeft u de voorbije jaren een daling ondervonden in de kwaliteit van het onderwijs?
- Denkt u dat die gerelateerd kan zijn aan de onderfinanciering?
- Waarom is deze gerelateerd aan onderfinanciering?
- Spelen er in de daling/stijging in kwaliteit van het onderwijs ook andere zaken mee die hun invloed hierop uitoefenen? In welke mate spelen zij mee?
- Moest uw faculteit in de afgelopen jaren beslissingen maken door financiële omstandigheden? Hadden deze een grote invloed op de werking van uw faculteit, diens onderzoek of lessen? Kunt u voorbeelden geven?

Grootte van de lesgroepen

- Koos uw faculteit bewust voor kleine of grote lessen?
- Lagen financiële redenen hiervoor aan de basis of waren er andere elementen die meespeelden?
- Er is de laatste tijd veel discussie rond alternatieve werkvormen zoals flipped classroom, interactieve lessen,...

Gelooft u dat dit de kwaliteit van ons onderwijs kan verbeteren?

Hoe wordt dit onthaald op de werkvloer?

Studievoortgang

- We zien de afgelopen jaren een sterke verandering in de studievoortgang. Alsmear meer studenten doen langer over hun studies. Over de UGent zien we een daling van studenten die afgestudeerden binnen de voorziene duur van hun opleiding. In 2010-2011 was dit nog 66,16%, terwijl dit in 2015-2016 57,78% was. Aan wat zou u dit toeschrijven?

Werkdruk personeel

- Hoe zou u de huidige werksituatie van uw personeel omschrijven?
- Hoe zou u een te hoge werkdruk definiëren?
- Is deze hoge werkdruk volgens u van toepassing op uw werkvloer? Hoe komt dit?
- Is deze hoge werkdruk volgens het personeel van toepassing op de werkvloer? Welke oorzaken geven zij hieraan?
- Verschilt deze werkdruk van personeelslid tot personeelslid? Zijn er groepen die dit meer ervaren en groepen die dit minder ervaren?
- Beïnvloedt deze werkdruk volgens u de kwaliteit van het onderwijs?
- Beïnvloedt deze werkdruk volgens het personeel de kwaliteit van het onderwijs? Verschilt opnieuw de mening van personeelsgroep tot personeelsgroep?

Begeleiding studenten

- Ondervinden studenten problemen bij de begeleiding van hun thesis/bachelorproef?
- Heeft het personeel het gevoel dat ze hieraan zelf genoeg tijd kan spenderen?
- Was dit vroeger anders? Waarom was dit vroeger anders? (Hierbij de grafiek van thesissen per ZAP'er per faculteit)
- Verschilt de begeleiding bij thesissen van opleiding tot opleiding? Zo ja, waarom?
- Is het personeel volgens u in staat om voldoende begeleiding te geven tijdens werkcolleges?
- Wat is volgens u 'voldoende begeleiding', welke aspecten zijn hierbij noodzakelijk?

- Vindt het personeel zelf dat ze voldoende begeleiding kunnen bieden tijdens de werkcolleges?
- Hoe belangrijk zijn de werkcolleges volgens u in het totaalpakket van de opleidingen van uw faculteit?
- Ondervindt het personeel problemen in het materiaal dat hen ter beschikking wordt gesteld? Dit kan gaan van een tekort aan materiaal tot materiaal dat niet werkt. Krijgt u hier regelmatig klachten over? Beïnvloedt dit de leskwaliteit en in welke mate?
- Is de faculteit zelf in een wenselijk staat wat betreffende infrastructuur? Wat zou voor u de ideaal situatie zijn? Hoe erg vindt u het dat de faculteit niet in die ideaal situatie zit en waarom? Hoe erg vindt uw personeel het dat zij niet in deze ideale situatie zitten? Heeft u er een zicht op hoe erg uw studenten het vinden? Kunt u voorbeelden geven van zaken die omtrent infrastructuur volgens u beter zouden moeten? Waarom deze voorbeelden?
- Uw faculteit heeft ... trajectbegeleiders/studiebegeleiders vindt u dit voldoende? Mocht u de mogelijkheid hebben, zou u er meer willen? Zo ja, in welke mate vindt u het problematisch dat er maar dit aantal is? Wat vinden de trajectbegeleiders zelf?
- Heeft trajectbegeleiding volgens u een invloed op de studievoortgang van studenten?
- Heeft u er enige idee van hoe lang een student moet wachten op een afspraak?
- Hoe draait de administratie op uw faculteit? Zou u deze als goed, slecht of middelmatig omschrijven en waarom?
- Heeft de situatie van de administratie invloed op de studenten? Bijvoorbeeld?

		Frequentie	Percentage	Werkelijke frequentie	Werkelijk percentage
Geslacht	Man	2366	32,3	100 816	44,55%
	Vrouw	4940	67,4	125 464	55,45%
Kotstudenten	Totaal aantal kotstudenten (op privé kamer, studentenresidentie en alternatieve woonvorm)	3990	54,5	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Kamer privépersoon	2896	39,5	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Studentenresidentie	707	9,7	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Alternatieve woonvorm	387	5,3	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Pendelaars		2656	36,3	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Beurs-studenten		1535	20,2	47 113	20,82%
	Volledige beurs	1175	16	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
	Gedeeltelijke beurs	360	4,9	Geen cijfers beschikbaar	Geen cijfers beschikbaar
Niet-beursstudenten		5482	74,8	179 167	79,18%
Beurs onbekend		306	4,2		

Tabel : Algemene kenmerken Enquête

Bron: Cijfers afkomstig van DHO (Databank Hoger Onderwijs)

	Werkelijk aantal studenten	Werkelijk percentage studenten	Aantal studenten enquête	Percentage enquête
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	9.563	4,23	104	1,4
Arteveldehogeschool	12.386	5,47	238	3,2
Erasmushogeschool Brussel	5.287	2,34	59	0,8
Hogere Zeevaartschool	581	0,26	19	0,3
Hogeschool Gent	13.578	6,00	491	6,7
Hogeschool PXL	7.393	3,27	36	0,5
Hogeschool West-Vlaanderen	5.433	2,40	45	0,6
Karel de Grote-Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen	11.813	5,22	107	1,5
Katholieke Hogeschool Vives Noord	3.538	1,56	28	0,4
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	8.450	3,73	31	0,4
Katholieke Universiteit Leuven	41.947	18,54	425	5,8
LUCA School of Arts	2.942	1,30	50	0,7
Odisee	9.957	4,40	102	1,4
Thomas More Kempen	7.291	3,22	92	1,3
Thomas More Mechelen-Antwerpen	7.372	3,26	149	2,0
transnationale Universiteit Limburg	1.670	0,74	2	0,0
UC Leuven- Limburg	13.877	6,13	246	3,3
Universiteit Antwerpen	15.590	6,89	63	0,9
Universiteit Gent	33.074	14,62	4534	61,9
Universiteit Hasselt	3.845	1,70	314	4,3
Vrije Universiteit Brussel	10.693	4,76	188	2,6
Totaal	226.280	100	7325	100

Tabel : Aantal studenten die de enquête invulde per onderwijsinstelling

Bron: Cijfers afkomstig van DHO (Databank Hoger Onderwijs) 2015-2016

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent (n)	5,8% (264)	84,2% (3819)	9,9% (451)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	8,1% (205)	78,0% (1966)	13,8% (349)
Totaal Vlaanderen	6,6% (469)	82,0% (5785)	11,3% (800)
• Beursstudent	8,0% (94)	65,4% (768)	26,6% (313)
• Bijna beursstudent	12,2% (44)	74,4% (268)	13,3% (48)
• Geen beursstudent	6,1% (332)	86,0% (4715)	7,9% (435)

Tabel: 'Ik betaal mijn inschrijvingsgeld zelf.'

	Dit is voor mij een financieel probleem en een drempel om aan mijn studies te beginnen.	Dit is voor mij een financieel probleem, maar het was uiteindelijk geen drempel.	Dit is voor mij geen financieel probleem.	Dit is voor mijn ouders een financieel probleem.	Dit is voor mijn ouders geen financieel probleem.
UGent (n)	2,3% (105)	11,8% (533)	6,0% (207)	16,8% (760)	63,2% (2866)
• Beursstudent • Bijna beursstudent • Geen beursstudent	3,7 % 3,7% 1,8%	21,2% 20,6% 9,5%	14,5% 6,1% 4,4%	27,3% 28,0% 13,6%	33,3% 41,6% 70,7%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	5,2% (132)	15,1% (381)	6,0% (150)	22,9% (577)	50,8% (1280)
• Beursstudent • Bijna beursstudent • Geen beursstudent	9,1% 7,2% 3,8%	22,0% 25,6% 12,1%	12,3% 7,2% 4,2%	33,7% 32,0% 19,4%	22,9% 28% 60,6%
Totaal Vlaanderen	3,5% (255)	13,2% (967)	5,9% (434)	19,3% (1414)	58,1% (4253)
• Beursstudent • Bijna beursstudent • Geen beursstudent	6,1% 5,0% 2,6%	21,9% 21,9% 10,5%	13,5% 6,4% 4,3%	30,3% 29,7% 15,8%	28,2% 36,9% 66,7%

Tabel: 'Het inschrijvingsgeld is vorig academiejaar verhoogd van 619 naar 890 euro.'

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent (n)	7,9% (356)	85% (3854)	7,1% (324)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	9,2% (231)	82,7% (2085)	8,1% (204)
Totaal Vlaanderen	8,3% (587)	84,2% (5939)	7,5% (528)
• Beursstudent	12,5% (147)	72,3% (849)	15,2% (179)
• Bijna beursstudent	15,6% (56)	76,4% (275)	8,1% (29)
• Geen beursstudent	7,0% (386)	87,4% (4790)	5,6% (306)

Tabel: 'Ik betaal mijn huisvesting zelf.'

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent (n)	18,0% (817)	69,0% (3128)	13,0% (589)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	23,1% (582)	58,6% (1477)	18,3% (461)
Totaal Vlaanderen	19,8% (1399)	65,3% (4605)	14,9% (1050)
• Beursstudent	21,9% (257)	45,9% (539)	32,3% (379)
• Bijna beursstudent	26,4% (95)	53,6% (193)	20,0% (72)
• Geen beursstudent	19,0% (1040)	70,4% (3858)	10,7% (584)

Tabel: 'Ik betaal mijn studiemateriaal (boeken, cursussen, praktijkmateriaal) zelf'

	Deels	Ik betaal hiervan niets zelf	Volledig
UGent (n)	59,6% (2703)	20,6% (936)	19,7% (895)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	57,4% (1447)	17,3% (435)	25,3% (638)
Totaal Vlaanderen	58,8% (4150)	19,4% (1371)	21,7% (1533)
• Beursstudent	54,4% (639)	12,2% (143)	33,4% (393)
• Bijna beursstudent	53,9% (194)	16,4% (59)	29,7% (107)
• Geen beursstudent	59,9% (3285)	21,3% (1165)	18,8% (1032)

Tabel: 'Ik betaal zelf voor mijn winkeluitgaven, transport, ontspanning,...'

	Ja	Nee
UGent (n)	73,1% (3316)	26,9% (1218)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	77,1% (1943)	22,9% (577)
Totaal Vlaanderen	74,6% (5259)	25,4% (1795)
• Beursstudent	80,3% (943)	19,7% (232)
• Bijna beursstudent	80,6% (290)	19,4% (70)
• Geen beursstudent	73,7% (4041)	26,3% (1441)

Tabel: 'Voer je een studentenjob uit of heb je er één uitgevoerd terwijl je studeerde aan het hoger onderwijs?'

	Ik hou voldoende tijd over voor mijn studies .	Ik kan minder tijd in mijn studies investeren door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, deels door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, volledig door de combinatie met een studentenjob.
UGent	59,6%	30,2%	8,1%	2,0%
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	51,5%	35,1%	9,6%	3,8%
Totaal Vlaanderen	56,1% (2911)	32,3% (1674)	8,8% (459)	2,8% (143)
• Beursstudent	47,5%	37,7%	11,4%	3,3%
• Bijna beursstudent	53,7%	31,6%	12,9%	1,8%
• Geen beursstudent	58,5%	31,1%	7,7%	2,6%

Tabel: 'Hoe ervaren of ervoer je de combinatie van je studies met je studentenjob?' (Deze vraag werd enkel gesteld indien de student positief antwoordde op de vorige vraag.)

	Ik hou voldoende tijd over voor mijn studies	Ik kan minder tijd in mijn studies investeren door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, deels door de combinatie met een studentenjob.	Ik kan te weinig tijd investeren in mijn studies, volledig door de combinatie met een studentenjob.
Studenten die een job uitoefenen om (een deel van) hun studies te betalen	34,8% (679)	44,7% (872)	14,7% (287)	5,8% (113)
Studenten die een job uitoefenen niet met als doel hun studies te financieren.	69,0% (2232)	24,8% (802)	5,3% (172)	0,9% (30)

Tabel: Verband jobstudent en studietijd

	Ja	Nee
UGent (n)	24,7% (1122)	48,4% (2194)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	32,5% (819)	44,6% (1124)
Totaal Vlaanderen	27,5% (1941)	47,0% (3318)
• Beursstudent	42,6% (501)	37,6% (442)
• Bijna beursstudent	37,2% (134)	43,3% (156)
• Geen beursstudent	23,6% (1296)	50,1% (2745)

Tabel: 'Voer(de) je deze studentenjob uit om (een deel van) de kosten voor je studies te kunnen betalen?' (Deze vraag werd enkel gesteld indien de student positief antwoordde op de vorige vraag.)

	Ja	Nee, mijn ouders financieren mijn studies volledig.	Nee
UGent (n)	14,6% (661)	64,8% (2936)	20,7% (937)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	22,3% (561)	58,5% (1474)	19,2% (485)
Totaal Vlaanderen	17,3% (1222)	62,5% (4410)	20,2% (1422)
• Beursstudent	33,6%	39,1%	27,2%
• Bijna beursstudent	28,3%	48,6%	23,1%
• Geen beursstudent	13,1%	68,4%	18,4%

Tabel: 'Ondervind je problemen bij het financieren van je studies (Inschrijvingsgeld, huisvesting, studiemateriaal, leefkosten en andere studiekosten)?'

	Ja	Nee
UGent (n)	54,5% (2473)	45,5% (2061)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	60,2% (1517)	39,8% (1003)
Totaal Vlaanderen	56,6% (3990)	43,4% (3064)
• Beursstudent • Bijna beursstudent • Geen beursstudent	56,6% 55,3% 56,9%	43,4% 44,7% 43,1%

Tabel: 'Wil je na het behalen van je huidige studie nog verder studeren?'

	Ja	Nee
UGent (n)	22% (999)	32,5% (1474)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	26,8% (676)	33,4% (841)
Totaal Vlaanderen	23,7% (1675)	32,8% (2315)
• Beursstudent • Bijna beursstudent • Geen beursstudent	34,9% 29,7% 21,2%	21,7% 25,6% 35,7%

Tabel: 'Is het betalen van die bijkomende studie een drempel voor jou?'

	Ik ondervind problemen bij het financieren van mijn studies.	Mijn ouders financieren mijn studies volledig.	Ik ondervind geen problemen bij het financieren van mijn studies.
Ik betaal mijn inschrijvingsgeld deels zelf.	50,5% (255)	9,3% (47)	40,2% (203)
Ik betaal niets van mijn inschrijvingsgeld zelf.	9,6% (571)	75,2% (4495)	15,3% (912)
Ik betaal mijn inschrijvingsgeld volledig zelf.	56,1% (471)	1,8% (15)	42,1% (354)

Tabel: Is het betalen van een bijkomende studie een drempel voor jou?

Bij verbanden

	1	2	3	4	5	6	7
UGent (n)	4,3% (193)	17,7% (802)	30,5% (1383)	19,1% (865)	10,9% (492)	5,1% (232)	12,5% (567)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	3,4% (85)	13,0% (328)	25,7% (647)	23,5% (591)	16,5% (417)	6,9% (173)	11,1% (279)
Totaal Vlaanderen	3,9% (278)	16,0% (1130)	28,8% (2030)	20,6% (1456)	12,9% (909)	5,7% (405)	12,0% (846)
• Beursstudent	21,2%	26,8	15%	7,5%	3,1%	15,9%	10,5%
• Bijna beursstudent	25,3%	31,4%	13,3%	5%	3,6%	12,5%	8,9%
• Geen beursstudent	20,1%	28,9%	12,6%	5,8%	4%	16,2%	12,3%

1: De overheid investeert ruim voldoende in hoger onderwijs.

2: De overheid investeert voldoende in hoger onderwijs.

3: De overheid investeert eerder voldoende in hoger onderwijs.

4: De overheid investeert eerder onvoldoende in hoger onderwijs.

5: De overheid investeert onvoldoende in hoger onderwijs.

6: De overheid investeert ruim onvoldoende in hoger onderwijs.

7: Ik weet het niet.

Tabel: 'Met welke van de volgende stellingen sluit je standpunt het meeste aan?'

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent (n)	1,4% (62)	4,0% (181)	15,7% (711)	35,5% (1610)	37,8% (1714)	5,6% (256)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	1,8% (46)	5,2% (131)	15,0% (377)	33,1% (833)	38,3% (964)	6,7% (169)
Totaal Vlaanderen	1,5% (108)	4,4% (312)	15,4% (1088)	34,6% (2443)	38,0% (2678)	6,0% (425)

Tabel 1: Resultaten vraag 'Hoe ervaar je de begeleiding in je opleiding'

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent (n)	0,7% (33)	2,5% (112)	9,7% (442)	29,1% (1321)	46,0% (2084)	6,3% (287)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	1,0% (25)	2,9% (72)	9,4% (236)	23,5% (593)	40,6% (1023)	10,7% (269)
Totaal Vlaanderen	0,8% (58)	2,6% (184)	9,6% (678)	27,1% (1914)	44,0% (3107)	7,9% (556)

Kwaliteit leslokalen

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent (n)	0,7% (32)	1,6% (73)	6,1% (277)	26,1% (1183)	52,2% (2367)	7,7% (347)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	1,3% (33)	2,5% (58)	7,6% (191)	23,2% (585)	44,1% (1111)	9,5% (240)
Totaal Vlaanderen	0,9% (65)	1,9% (131)	6,6% (468)	25,1% (1768)	49,3% (3478)	8,3% (587)

Kwaliteit materiaal

	Ruim onvoldoende	Onvoldoende	Eerder onvoldoende	Eerder voldoende	Voldoende	Ruim voldoende
UGent (n)	1,2% (56)	3,4% (154)	11,4% (517)	27,3% (1238)	47,8% (2169)	8,8% (400)
Totaal Vlaanderen zonder de UGent	2,4% (60)	5,0% (127)	12,5% (314)	28,0% (706)	41,9% (1056)	10,2% (257)
Totaal Vlaanderen	1,6% (116)	4,0% (281)	11,8% (831)	27,6% (1994)	45,7% (3225)	9,3% (657)

Kwaliteit it-infrastructuur